

Oulu Kiiminki Korvenkylä

Valtatien 20 tielinjainventointi 2024

Maria Kaasinen
Arttu Tokoi

Maanala Oy

MAANALA

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot	3
1. Johdanto.....	4
1.1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
1.2. Menetelmät.....	4
2. Tutkimushistoria ja ennestään tunnetut kohteet	5
3. Vanhat kartat	6
4. Topografia ja maankäyttö	9
5. Maastohavainnot	9
VE0+	9
VE1	10
VE2 ja VE3	12
6. Uudet kohteet	16
1. Oulu Rautio.....	16
2. Oulu Korpelan vanha paikka.....	18
3. Oulu Välikangas	20
4. Oulu Penttilä.....	22
5. Oulu Tolppa	23
6. Oulu Ukkola	24
7. Ennestään tunnetut kohteet	25
1. Oulu Matosuo (1000007129)	25
2. Oulu Isokangas E (1000003071)	27
3. Oulu Alakiiminki Jussila (1000050081)	29
8. Kuvia inventoiduilta tielinjoilta.....	30
9. Yhteenveto ja vaikutusarvio	35
10. Lähteet	36

Kansikuva vasemmalla: Tervahaudasta lasketaan tervaa Kiimingissä. Kuva: Samuli Paulaharju 1913, Kansatieteen kuvakokoelma, Museovirasto, (Finna.fi, CC BY 4.0). Kansikuva oikealla: Kohteen Oulu Matosuo tervahaudan halssi vuonna 2024. Kuva: Maria Kaasinen.

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Oulu Kiiminki Korvenkylä, valtatie 20

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi

Tavoite: saada ajantasainen kuva arkeologisista kohteista tielinjoilla ja niiden läheisyydessä

Kenttätöaika: 1–2.10. sekä 4.10. ja 17.10.2024

Tutkijat: FM Maria Kaasinen, FM Arttu Tokoi, Maanala Oy

Tilaaaja: Sitowise Group Oyj

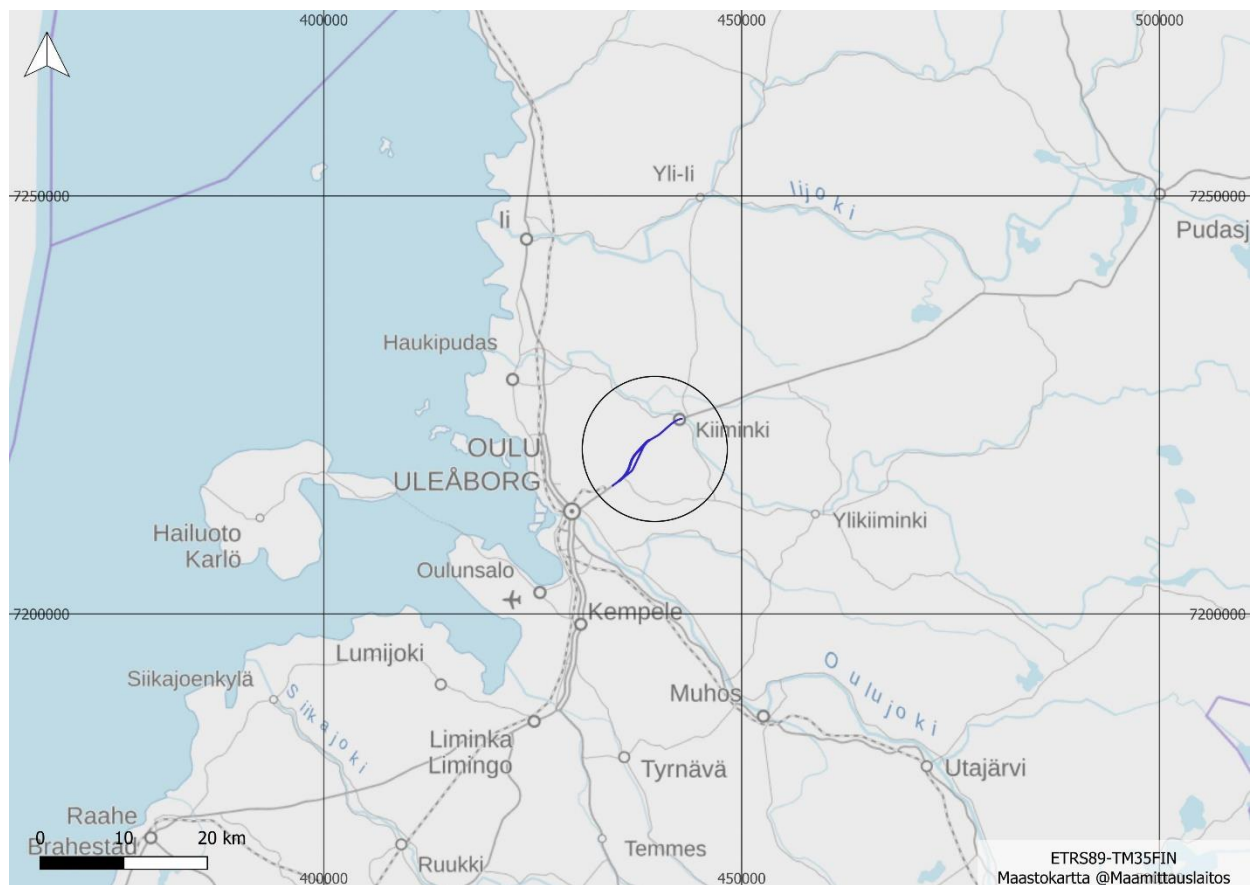
Aiemmat arkeologiset tutkimukset: Tokoi et al. 2023a, inv.; Tokoi et al. 2023b, inv; Tokoi et al. 2023c inv.; Sarkkinen1994, inv.; Sarkkinen 2004, inv.; Ylimaunu 2004, inv.

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Koordinaatisto: ETRS-TM35FIN (korkeus N2000)

Tulos: inventoinnissa tarkastettiin kaksi ennestään tunnettua kiinteää muinaisjäännöstä (Oulu Matosuo ja Oulu Isokangas E), joista jälkimmäistä ehdotetaan poistettavaksi. Lisäksi havaittiin uusi kohde, joka ehdotetaan rekisteröitävän statuksella kiinteä muinaisjäännös (Oulu Rautio). Muille havaituille arkeologisille kohteille ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde.

Kuva 1. Suunnitellun Vt20 tielinjan parannusosuuden sijainti.

1. Johdanto

1.1. Tausta ja tutkimustehtävä

Oulun Kiimingin ja Korvenkylän väliselle osuudelle on suunnitteilla valtatie 20 eli Kuusamontien parannus. Hankkeen tarkoituksena on kehittää tieosuutta joko kaksikaistaisena tai tehdä siitä nelikaistainen taso- tai eritasoliittymän varustettu väylä. Hankkeesta on annettu Pohjois-Pohjanmaan museoiden lausunto, joka on koottu 20.5.2024 ELY:n arviointiohjelmista annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin (POPELY/2014/2023). Tien parannushankkeessa on yhteensä neljä eri linjavaihtoehtoa (VE0+, VE1, VE2 ja VE3). Kaikkien vaihtoehtojen reiteillä suoritettiin arkeologinen inventointi, minkä lisäksi kaikkien tielinjavaihtoehtojen vaikutus muinaisjäännöskohteisiin arvioitiin.

Konsulttiyritys Sitowise Group Oy tilasi arkeologisen inventoinnin Maanala Oy:ltä 12.8.2024. Maastotyön teki FM arkeologi Maria Kaasinen 1.–2.10. sekä 4.10. ja 17.10.2024 havainnoinnin kannalta suotuisissa olosuhteissa.

1.2. Menetelmät

Suunniteltu tielinjan parannus alkaa lounaasta Korvenkylästä Kalimeenojan itäpuolelta ja ulottuu koillisessa Kiiminkijoelle. VE0+ sekä VE1 tielinjavaihtoehtoisissa päätielinja noudattaa nykyistä Kuusamontietä. VE2 ja VE3 vaihtoehtoisissa suurin päätielinjan poikkeama Kuusamontiestä on Korvenkylän ja Jäälän välillä, ulottuen enimmillään noin 600 m päähän nykyisestä tielinjasta sen länsipuolelle.

Inventointi ulotettiin 100 metriä molempiin suuntiin jokaisen tieväylän keskikohdasta eli yhteensä 200 metrin leveydelle. Inventoinnin

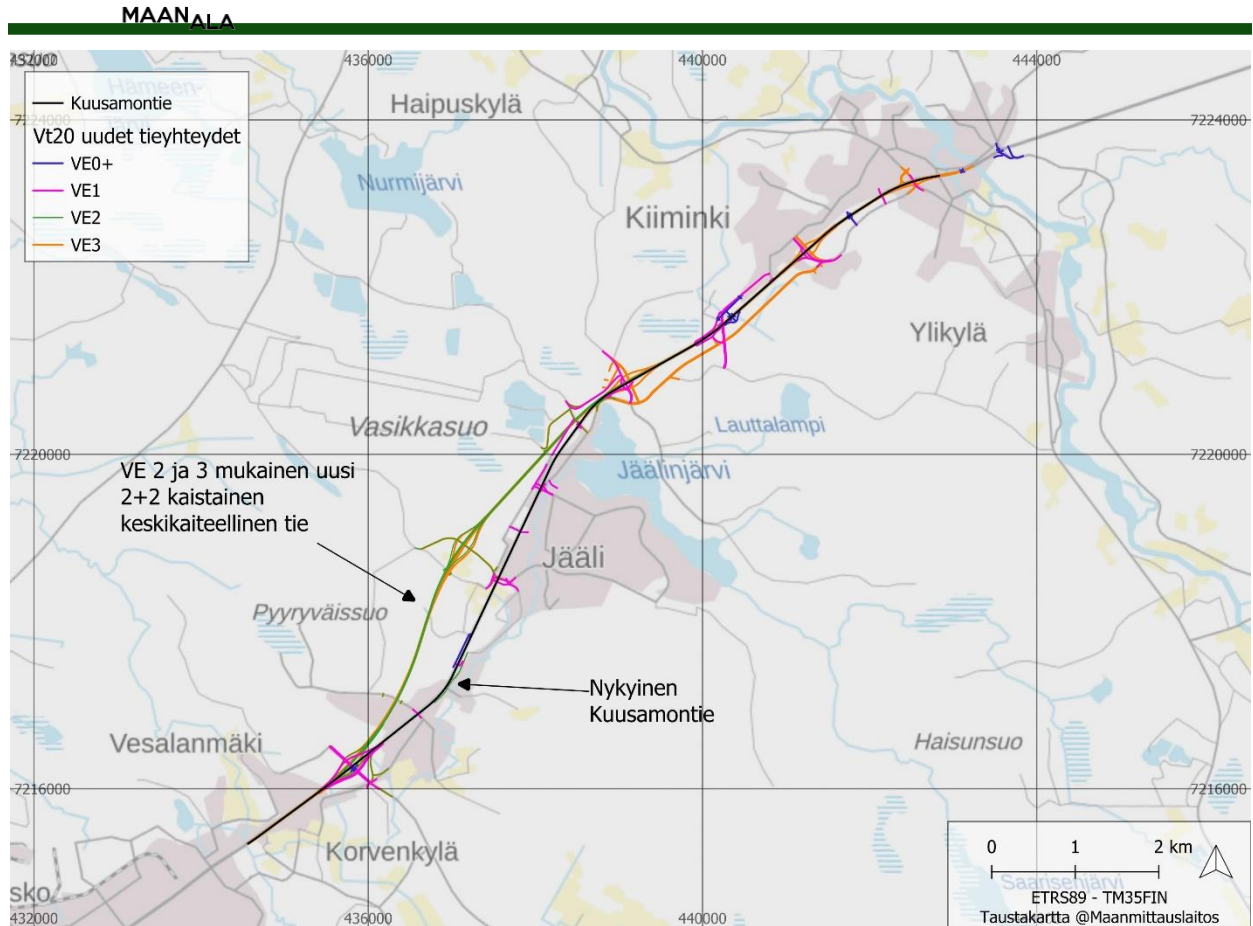
laajuuden riittävyys tarkastettiin alueelliselta vastuumuseolta ennen maastotöitä. Kaikki tunnetut muinaisjäännökset suunniteltujen tielinjojen läheisyydessä tarkastettiin.

Ennen maastotyötä asemoitiin nykykartalle historialliset kartat ja ilmakuvat. Vanhimpia käytössä olleita karttoja olivat isojako- ja rajakartat entisen Kiimingin sekä Haukiputaan pitäjien alueilta (Mellin 1769; Mellin 1770; Wahlberg 1807; Harkkel 1818) sekä pitäjänkartat 1840-luvulta (3511 04+3422 03 Haukipudas, 1846; 3511 04 Kiiminki, 1846; 3511 07 Kiiminki, 1846; 3422 06 Kiiminki, 1846; 3422 06 Oulujoki, 1850). Myös vanhimmat peruskartat 1950-luvulta asemoitiin ja käytiin läpi (3422 06 Oulujoki, 1953; 3511 04 Jäälänkylä, 1957; 3511 07 Kiiminki, 1957). Vanhimmat ilmakuvat alueelta ovat 1930–1940-luvuilta (ks. Historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna-palvelu).

Kartoilta havaitut, arkeologisesti potentiaaliset ja kiinnostavat kohdat tarkastettiin maastossa.

Muinaisjäännösten kannalta potentiaalisten kuoppakohteiden havainnoinnissa käytettiin kaikki inventoitavat alueet kattanutta Maanmittauslaitoksen ilmalaserkeilausaineistosta (5p/m²) tehtyä tpi-mallia. Siitä havaitut kuopat todettiin maastossa luonnonmuodostumiksi sekä hiljattaisen maankäytön myötä muodostuneiksi (ks. Kuva 8 ja kappale 5).

Maastotyössä käytettiin normaaleja arkeologisia inventointimenetelmiä: silmänvaraista havainnointia, maaperäkairausta sekä pinta-poimintaa. Löydetyt kohteet kuvattiin sanallisesti ja valokuvaamalla. Lisäksi niistä mitattiin paikkatiedot Garmin Montana 700 GPS-laitteella.

Kuva 2. Suunnitellut vaihtoehtoiset linjat valtatie 20 parantamiseksi Korvenkylän ja Kiimingin välillä.

2. Tutkimushistoria ja ennestään tunnetut kohteet

Kiimingin alueella on suoritettu perusinventointi 1990-luvulla (Sarkkinen 1994) Pohjois-Pohjanmaan museon toimesta. 2000-luvulla on tehty hankealueilla tai niiden läheisyydessä asemakaavainventointeja, jotka ovat katta-neet tämän inventoinnin alueita tai lähialueita (ks. Sarkkinen 2003; Sarkkinen 2004), sekä Oulun yliopiston arkeologisen oppiaineen inventointeja (Ylimaunu 2004; Kumpula et al. 2005). Viimeksi on vuonna 2023 inventoitu Korvenkylän eteläisiä kankaita ja harjuja (ks. Tokoi et al. 2023b).

Vuonna 2023 tehty Oulun jokivarsien historiallisen asuinpaikkojen inventointi kattoi koko tämän inventoinnin alueen (Tokoi et al. 2023c). Inventoinnissa on arkistolähteiden perusteella katsottu 1700-luvun asutuksen keskittyneen pääosin jokivarteen (Tokoi et al. 2023c: 11).

Kaikki tässä inventoinnissa havaitut historiallisen ajan asuinpaikat (tämän raportin kohteet

2–6 kappaleessa 6), on paikannettu asemoiduilta vanhoilta kartoilta jo vuoden 2023 inventoinnin yhteydessä (Tokoi et al. 2023b). Ko. inventoinnin raportissa ei kuitenkaan ole kaikkia kohteita osan niistä ollessa nuoria, 1800-luvun uudistiloja. Ainut jo muinaisjään-nösrekisterissä oleva historiallisen ajan asuinpaikkakohde on Oulu Alakiiminki Jussila 1000050081 (tämän raportin kohde 3 kappaleessa 7).

Edellä mainittujen kohteiden tarkka sijainti asemoitujen karttojen perusteella tarkastettiin. Kahdelle kohteesta (tämän raportin kohteet 2 ja 3 kappaleessa 6) tehtiin lisäksi maastotarkastus. Muut kohteista jätettiin tarkastamatta maastossa niiden sijaitessa asutuilla paikoilla.

Suunniteltujen tielinjojen tuntumasta oli en-tuudestaan tiedossa edellä mainitun Jussilan kohteen lisäksi kaksi arkeologista kohdetta, jotka on merkitty Museoviraston muinaisjään-nösrekisteriin. Kaksi niistä on kiinteitä muinaisjään-nöksiä: tervahauta kohteessa Oulu

Matosuo (1000007129) (tämän raportin kohde 1 kappaleessa 7) ja maastotarkastuksessa tuhoutuneeksi todettu pyyntikuoppa kohteessa Oulu Isokangas E (1000003071) (tämän raportin kohde 2 kappaleessa 7). Molemmat kohteet tarkastettiin maastossa.

Inventointialueiden ympäristöstä tunnetaan lisäksi useita esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäänköksiä. Aivan inventoitavan tielinjan lounaispäässä noin 300 metriä sen pohjoispuolella on kiinteä muinaisjäänkö Oulu Oulunsuu 41 Korpela (1000048960), joka on historiallisen ajan asuinpaikka. Yli kilometrin päässä tielinjojen luoteispuolella on Kalimeenajan molemmiin puolin keittokuoppia sekä tarkemmin määrittämättömiä kuopparakenteita. Näistä läheisimmät ovat nekin yli kilometrin päässä sijaitsevat Oulu Vesalanmäki N (1000020377) ja Oulu Vesalanmäki NE (1000048951). Yli 700 m päästä inventointilinjojen itäpuolelta tunnetaan myös ajoittamatomat esihistorialliset kuoppakohteet Oulu Myllykorpi 4 (1000048981) sekä Oulu Myllykorpi 2 (1000010450). Niiden läheisyydessä on myös kolme varhaismetallikautista röykkiötä: Oulu Myllykorpi 1 (1000010449), Oulu Myllykorpi 3 (1000048978) sekä Oulu Näppärinkangas N (255010041). Kohteet sijaitsevat pienialaisilla metsäsaarekkeilla noin 40 m mpy tuntumassa. Vastaavanlaiset saarekkeet Kuusamon tien tuntumasta tarkastettiin maastossa ilman havaintoja kuoppakohteista.

Jäälinjärven luoteispuoliselta Isokankaalta tunnetaan kiinteä muinaisjäänkö Oulu Isokangas koillinen (1000010443), jossa on ajoittamattomia kuoppia. Kohde on yli 200 metrin päässä inventointilinoista, eikä sitä tarkastettu maastossa. Sen luoteispuolella on tunnettu muinaisjäänkökohde Oulu Isokangas länsi (1000003070), jossa on pyyntikuoppia noin 42 m mpy korkeudella.

Lähin tunnettu esihistoriallinen asuinpaikka on kivikautinen asuinpaikka Oulu Isoaho SE

(1000022717). Se sijaitsee Hieta-ahon kan-kailla yli 600 metriä inventointialueista länteen, ja on noin 50 m mpy korkeustasolla. Muutoin tunnettujen kohteiden osalta esihistoriallinen asutus painottuu Kiimingissä itään Huttukylään.

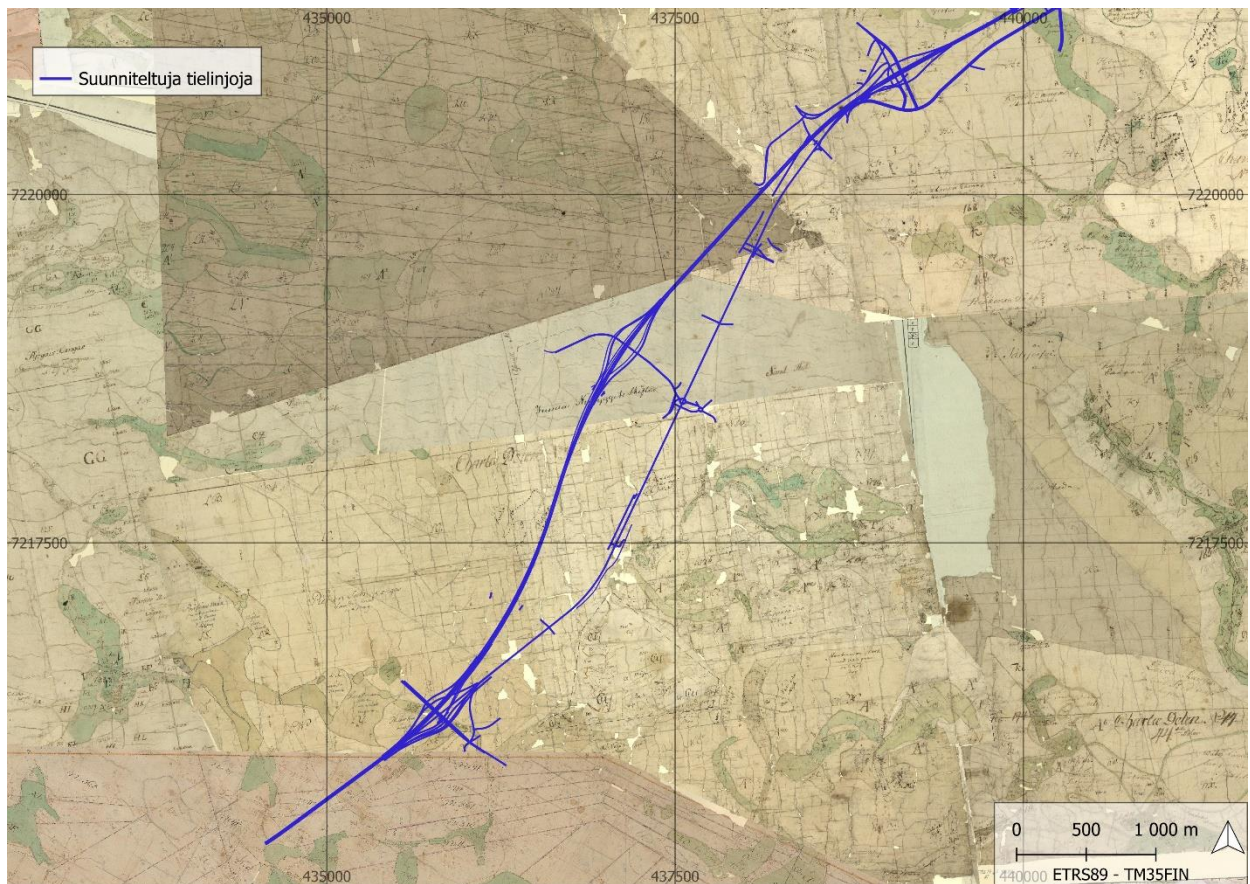
3. Vanhat kartat

Tielinjojen kattamat alueet ovat isojako- ja rajakartoilla Kiimingin, Oulunsuun ja Kellon kyliä lin emäpitäjässä Oulun läänissä. Isojako suoritettiin Kiimingissä 1790–1830-luvuilla useassa vaiheessa (Vesala 2008: 39–40, viitaten Rytkönen 1978: 196).

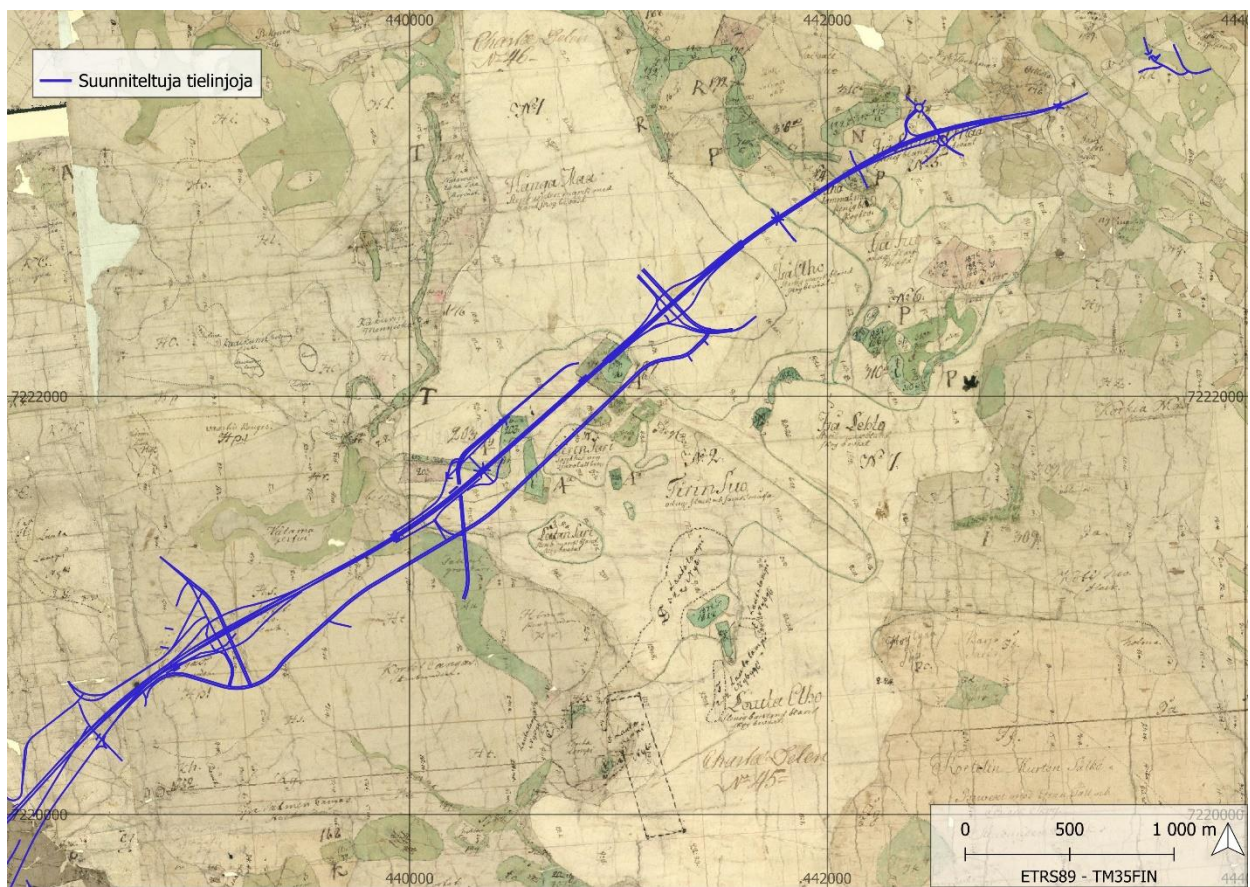
Tässä inventoinnissa käytössä olleilla 1760–1860-lukujen isojako-, raja- sekä pitäjänkartoilla alueet ovat pääosin asumattomia suo- ja metsämaita (ks. Kuvat 3–5). Vanhoilta kartoilta paikannetut tilat (tämän raportin kohteet 2-6 kappaleessa 6) ovat pääosin uudistiloja 1700-luvun loppupuolelta 1800-luvulle. Kiimingin alueella uudistaloja perustettiin kyseisellä ajanjaksolla peräti 27 (Vesala 2008: 37, viitaten Halila 1954: 44–52).

Tässä inventoinnissa em. kohteille ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde. Kohteet on paikannettu rakennetuille paikoille, jolloin vanhojen rakenteiden säilyminen ei ole selvitetävissä arkeologisen inventoinnin keinoin. Koska kohteet ovat kuitenkin paikannettavissa vanhoilta kartoilta, tehtiin niille aluerajaukset, jotka perustuvat vanhoilta kartoilta tehtyihin havaintoihin.

Historiallisista ilmakuvista ja vanhoilta peruskartoilta ilmenee, kuinka asutus on 1900- ja 2000-lukujen mittaan laajentunut voimakkaasti muodostaen Korvenkylän, Jäälin ja Kiimingin taajama-alueet. Myös muu maankäyttö, kuten lukuisat soranottoalueet, ovat muokanneet maisemaa alueella muodostaen mm. uusia vesialtaita.

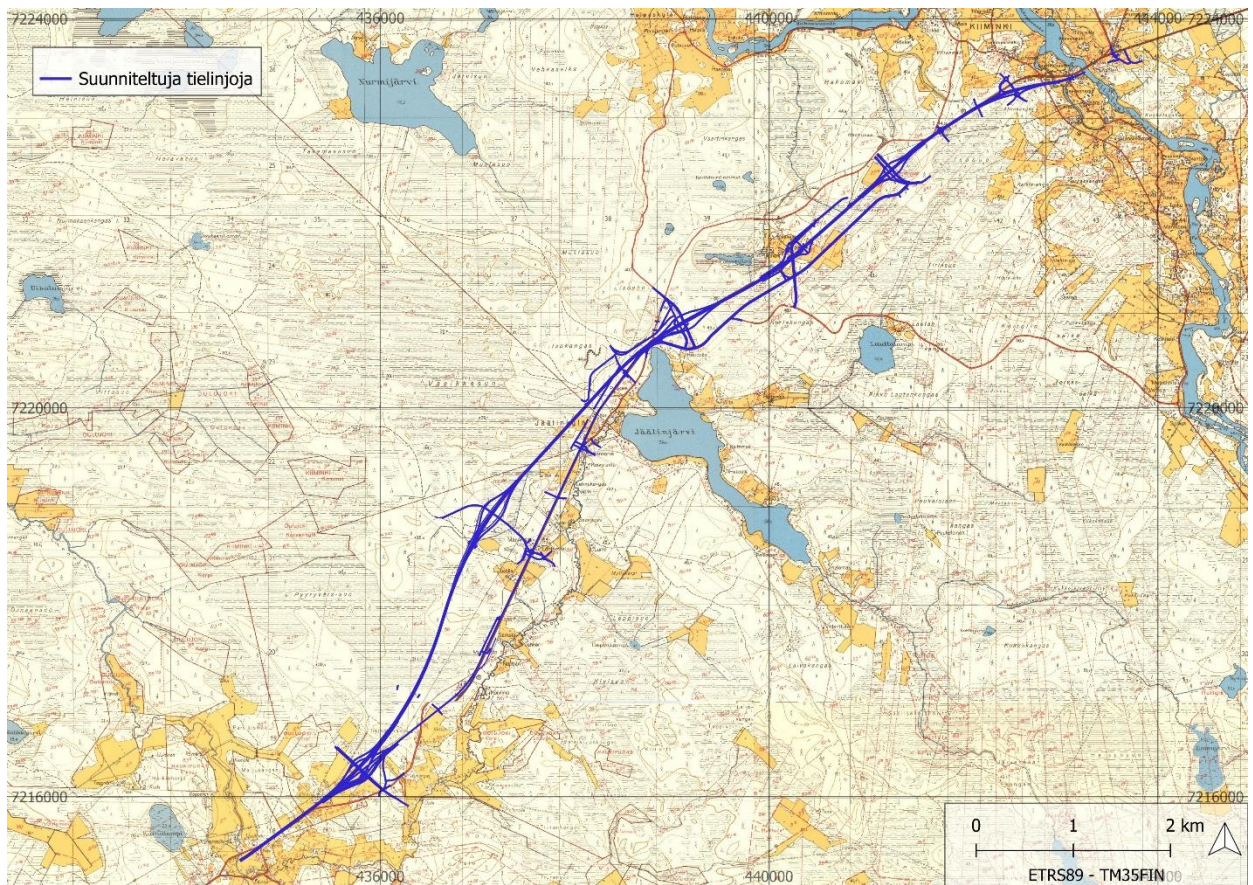
Kuva 3. Suunnitellut tielinjat etelässä 1760–1810-lukujen isojako- ja geometrisillä kartoilla.

Kuva 4. Suunnitellut tielinjat pohjoisessa 1760–1810-lukujen isojako- ja geometrisillä kartoilla.

Kuva 5. Suunnitellun sähkösiirtolinjan pohjoisosa 1840–1850-lukujen pitäjänkartoilla.

Kuva 6. Suunnitellut tielinjat 1950-luvun peruskartoilla.

4. Topografia ja maankäyttö

Inventoinnin tielinjat ovat korkeustasolla noin 25–55 m mpy. Korkeudet nousevat koillista kohti (ks. Kuva 7). Tunnetut esihistorialliset löytöpaikat alueella ovat 40 m mpy tuntumasta, jossa merenranta on sijainnut noin 4000 vuotta sitten (Okkonen 2003: 115). Inventointilinjoiden itäpuolella sijaitseva Jäälinjärvi oli kuroutunut omaksi vesialtaakseen 1000 ekr. mennessä (Räsänen 2015: 28). Näin ollen alueen varhaisin mahdollinen asutus ajoittuu myöhäisen kivikauden ja varhaismetallikauden tuntumaan.

On kuitenkin huomattava, että ajanlaskun alkuun mennessä Pohjois-Pohjanmaan asutuksessa tapahtuu muutos, jonka myötä asuinpaikat muuttuvat ryppäistä erillisiin, harvoin kahta asuinpainannetta suurempiin asutuksen kohtiin (Okkonen & Nunez 2005: 36, viitaten e. g. Alakärppä et al. 1998; Núñez & Okkonen 1999; Alakärppä & Ojanlatva 2000; Ikäheimo 2002; Ojanlatva & Alakärppä 2002). Tämä voi osaltaan selittää suhteellisen vähäistä tunnettujen esihistoriallisen ajan asuinpaikkojen määrää Alakiimingin alueella.

Inventointialueella sijaitsee useita esihistorialliselle asutukselle ja toiminnalle potentiaalisia yli 40 m mpy korkeudella sijaitsevia pienialaisia mäkiki. Ne ovat olleet joko pieniä saaria tai merenrannan tuntumaa noin 4000 vuotta sitten (ks. Kuva 7 ja Antti Krapun kartat julkaisussa Paakkola 2008: 111).

Kaikki otollisiksi arvioidut kankaat ja harjut tielinjoilta tarkastettiin maastossa. Linjat kulkevat kuitenkin suurimmaksi osin Korvenkylän, Jäälin ja Kiimingin taajamien läpi, missä rakentaminen on viime vuosikymmeninä ollut voimakasta. Esihistoriallisten kohteiden kannalta potentiaalisia laakeita moreeniharjanteita tielinjojen kohdilla on muutamia ja nämä tarkastettiin. Useimmilla niistä on kuitenkin harjoitettu soranottoa ja koskemattomaa kangasta on vähän.

5. Maastohavainnot

VE0+

VE0+ -suunnitelman mukaisesti nykyistä kaksikaistaista Kuusamontietä paranneltaisiin pienin toimenpitein. Muutoskohdat ovat Korvenkylässä, Välikylässä sekä Kiimingissä joen molemmin puolin taajama-alueella.

Korvenkylässä ja Välikylässä muutoskohdat kohdistuvat pääosin jo olemassa olevien tielinjojen tuntumaan laakeille alle 30 m mpy kohdille. Korvenkylässä Mursikankaan pohjoispää läheltä suunniteltua ali- tai ylikulkua tarkastettiin, eikä kuivahkolla ja osittain kivisellä mäntykankaalla havaittu painanteita, kuoppia tai topografian perusteella muinaisjäännösten kannalta otollisia paikkoja. Välikankaalla suunniteltu noin 400 m pitkä tie on korkeustasoiltaan malalla, soisella kohdalla aivan Kuusamontien varressa, jossa muinaisjäännöspotentiaali on olematon.

Kiimingin Honkimaalla, Näätämonttien lounaispään kankaalle on suunniteltu yhteystarvetta sekä ali- tai ylikulkua. Ko. kohdassa korkeudet nousevat yli 40 m mpy, joten ne ovat olleet merenrantaa noin 4000 vuotta sitten. Rakentamattomat, korkeammat kohdat Näätämonttien päässä ovat osittain lohkareikkoista kuusimetsää ja läpi kulkevalla sähkölinjalla alavaa pusikoista maastoa. Sähkölinjan länsipuolella on pihapiiriin kuuluva hoidettu nurmikko sekä sen lounaispuolella pieni kuusimetsäinen maki. Nämä periaatteessa topografian ja korkeustasojen puolesta mahdolliset kohdat havaittiin maastossa melko pienialaisiksi, paikoitellen kivikkoisiksi ja suurin osin laajan maankäytön myötä epätodennäköisiksi paikoiksi muinaisjäännöksille.

Loput VE0+ mukaiset muutoskohdat Kiimingissä ovat pienialaisia ali- tai ylikulkua Isokankaan koillisosassa, läpeensä kivikkoisessa jyrkäkässä rinteessä ja sen alapuolella, Kiiminkijoen varrella nykyisen koulun pohjoispuolella nykyisen sillan kohdalla sekä Kiiminkijoen pohjoispuolella matalassa ojan kohdassa juuri ennen Kuusamontien ja Purontien risteystä.

Mitään merkkejä muinaisjäännöksistä ei näillä kohdin havaittu.

VE1

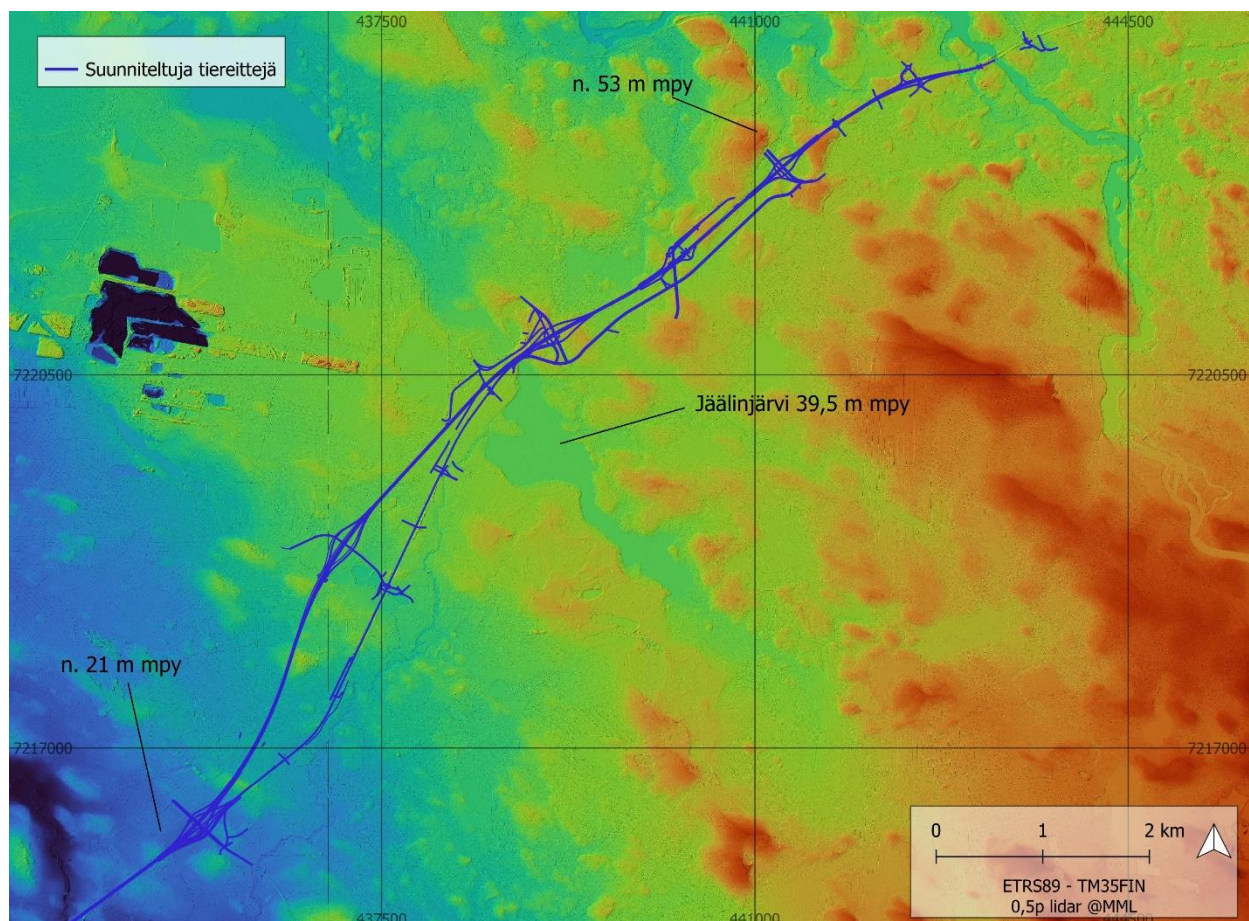
VE1 mukaisessa valtatie parannuksessa laajennettaisiin nykyinen Kuusamontie nelikais- taiseksi sekä sen oheen lisättäisiin uusia liittymiä

Inventoitava, suunnitelmien mukaan 2+2 kais- taiseksi laajennettava tie alkaa Kalimeenojan itäpuolelta. Aivan Kuusamontien pohjoispuo- lella joen rannassa on sijainnut historiallisten karttojen asemoinnin perusteella Korpelan vanha tila (tämän raportin kohde 2 kapp- leessa 6). Tila on voinut sijaita nykyisten raken- nusten kohdalla Konstanmutkan tien päässä tai aivan sen eteläpuolella, jolloin se on kuitenkin tuhoutunut Kuusamontien rakentamiseen

liittyvän laajan maankäytön myötä. Maata on kohdalla pengerretty levähdyspaikan, meluai- dan sekä kevyenliikenteenväylän rakennus- töissä.

Kalimeenoja sillan kohdalta on jäljistä päätel- len ruopattu ja pengerretty todennäköisesti sil- lan rakennusvaiheessa. Joen itäpuolella, Kuu- samontien eteläpuolelle on rakennettu melu- valli. Mitään havaintoja vanhemmista kulttuu- rikerroksista ei ole arviomme mukaan voinut sinänsä otollisessa paikassa joen varrella säilyä.

Ensimmäiset kaksi kilometriä Kuusamontietä Kalimeenojan jälkeen ovat käytännössä täysin rakennettua taajama-aluetta Korvenkylässä. Korkeustasot laakeassa maastossa ovat alle 30 m mpy ja laakea maasto epäotollista esihistori- allisille muinaisjäännöksille.

Kuva 7. Korkeustasot linjavaihtoehtojen kohdilla liukuvärjättyssä rinnevarjosteessa, joka on tehty Maanmittauslaitoksen 0,5 p/m² lidar-aineiston pohjalta.

Noin 20–30 metrin päästä Kuusamontien itäpuolelta havaittiin kaksi suhteellisen tuoreilta vaikuttanutta kuoppaa (N 7215482 E 434811 sekä N 7215487 E 434821). Kuopat liittynevät vuoden 1961 ilmakuvassa näkyvään asutukseen välittömästi kohdan pohjoispuolella. Kyseiset rakennukset on purettu vuosien 2014 ja 2017 välillä.

Kuusamontien kaakkoispuolella on sijainnut uudistila Välikangas (tämän raportin kohde 3 kappaleessa 6), joka tarkistettiin maastossa. Se on kuitenkin todennäköisesti jäänyt kevyenliikenteenväylän alle, minkä lisäksi rakennuskanta kohdalta on purettu 2000-luvulla. Lisäksi paikalla oli inventointihetkellä käynnissä meluaidan rakentaminen kevyenliikenteenväylän kaakkoispuolelle, joten on epätodennäköistä, että laajan maankäytön myötä mikään 1800-luvun rakenne olisi säilynyt. Toinen lähialueen uudistalo, Penttilä (tämän raportin kohde 4 kappaleessa 6) on paikannettu asutetulle paikalle, eikä sitä tarkistettu maastossa.

Korvenkylän ja Välikylän välillä maasto on laakeaa, osittain ojitettua suota. Poikkeuksen muodostaa Mursikangas, jonka pohjoispää-Kuusamontien ja Välikyläntien välillä nousee noin 30 m mpy korkeustasolle. Maasto on siinä kuivahkoa mäntykangasta, jolla ei havaittu mitään kuoppia, painanteita tai topografian perusteella todennäköisiä muinaisjäännöskohteita.

Kuusamontien luoteispuolella maasto on tasaista ojitettua suota, kunnes korkeustasot nousevat Hallitien kohdalla yli 35 m mpy tasolle. Rinteen ja sen päällisosan todettiin olevan kivinen ja osittain kallioinen. Kapeahkon, korkeamman kohdan jälkeen korkeudet laskevat alle 32 m mpy tasolle ja maasto läpeensä ojitettua laakeaa suomalaismaa.

Jäälin taajaman kohdalla Kuusamontie kulkee pääosin matalilla ja laakeilla alle 40 m mpy tasolla. Tielinja kulkee käytännössä täysin rakennetulla alueella, eikä alue ole topografian ja maastohavaintojen perusteella muinaisjäännösten kannalta potentiaalista. VE1 mukaisten muutosten mukaan Jäälin taajamaan tulisi useita uusia tai jatkettuja tielinjoja ja liittymiä.

Kohdat tarkastettiin maastossa, eikä niillä havaittu mitään viitteitä muinaisjäännöksistä.

Jäälinjärven luoteispuolella korkeudet nousevat yli 40 m mpy tasolle Isokangas-nimisellä laajalla hiekkamoreeni-kankaalla. Kuusamontien varressa sijaitsee tunnettu muinaisjäännöskohde Oulu Isokangas E (1000003071), tämän raportin kohde 2 kappaleessa 7. Kohde on yksittäinen pyyntikuoppa, jonka todettiin tuhoutuneen päälle tehdyn hiekkatien alta. Koko Isokankaan alue Kuusamontien ympäristöstä tarkastettiin huolellisesti maastossa, sillä kankaan luoteis- ja pohjoispuolelta tunnetaan kiinteitä muinaisjäännöksiä (ks. tarkemmin kappale 2), jotka ovat pyyntikuoppia sekä tarkemmin määrittämättömiä kuoppia. Koko kangas yli 200 m päässä sijaitsevien tunnettujen muinaisjäännösten ja tielinjojen väliltä on tuhoutunut soranoton myötä muodostaen samalla kankaan vesialtaat. Jäljellä oleva ehjän maanoksen alue oli hiekkamoreenista mäntykangasta, josta havaittiin pienialaisia kuoppia, jotka kuitenkin kairauksen sekä silmänvaraisen havaintojen perusteella todettiin tuoreiksi, todennäköisesti soranottoon liittyviksi koetuskuopiksi (N 7220195 E 438251; N 7220217 E 438405; N 7220576 E 438562; N 7220521 E 438604).

Jäälinjärven pohjoispuolelta tarkastettiin maastokartalle merkitty tervahauta (tämän raportin kohde 1 kappaleessa 6), jonka ympärille on suunnitteilla uusia tiereittejä. Lisäksi Tyyryntien lounaispuolelle on paikannettu historiallisten karttojen avulla entisen sotilastorpan paikka (tämän raportin kohde 5 kappaleessa 6), jota ei tarkastettu maastossa, koska kohde on paikannettu asutulle kohdalle.

Noin 45 m mpy korkeimmilta korkeustasoilta kohoavat metsäalueet Haipuskyläntien molemmin puolin tarkastettiin. Koillispuolinen rinne oli hiljattain hakattu aukoksi sekä laikutettu, mikä tarjosi mahdollisuuden pintapöiminnälle hiekkamoreenisella rinteellä. Mitään havaintoja muinaisjäännöksistä ei kuitenkaan saatu. Rinteen laella on pitkä soranotto-kaivanto. Haipuskyläntien lounaispuolella

maasto oli laakeaa mäntytaimikkoa, jonka lounaispäässä oli laajahko soranottoalue.

Jäälin ja Kiimingin taajama-alueiden välillä Kuusamontie kulkee tasaisilla suoalueilla sekä Honkimaan kankailla. VE 1 suunnitellut uudet tielinjat kattavat alueita Piltosentien molemmiin puolin ja Näättämontien päähän saakka. Ko. alueet on käsitelty VE0+ tielinjauksen kappaleessa. Lisäksi tarkastettiin eteläisen Kortenkankaan pohjoispää. Maasto on länsiosissa rinteitä soista ja pohjoisosassa kuivahkoa mäntykangasta. VE1 mukainen uusi tielinja on suunniteltu yhdistämään Kuusamontie ja Koitelintie nykyisen moottorikelkkatien viereltä.

Kuusamontien varret taajama-alueella ovat pengerrettyjä, ojitettuja ja useassa kohdassa on rakennettu tien läheisyyteen kevyenliikenteenväylä.

Kiimingin taajama-alueella tarkastettiin Isoahon kankaalta useita alueellisen vastuumuseon ilmoittamia 5p lidar-aineiston perusteella havaittuja kuoppakohteita. Näiden kuoppien Metsärinteentien pohjois- ja luoteispuolella havaittiin sijaitsevan kauttaaltaan kivisessä rinteessä: N 7222637 E 441604; N 7222731 E 441653; N 7222765 E 441734; N 7222735 E 441777; N 7222734 E 441781; N 7222802 E 441796. Kuoppien havaittiin olevan muodoltaan ja syvyydeltään vaihtelevia osaan niihin päälle muodostuneen sammalkerroksen suhteellisen tuoretta. Kuopissa ja niiden ympärillä oli kauttaaltaan kiviainesta. Yhdessäkään ei ollut vallejia ja ne vaikuttivat suhteellisen tuoreilta kohdalla olevan aluskasvillisuuden perusteella. Kyseessä ovat luultavasti jonkinlaiset maankäyttöön liittyvät koetuskuopat.

Edellä mainittujen kuoppien lisäksi tarkastettiin yksi kuoppa Isoahon länsipuolelta pieneltä kuusikankaalta: N 7222211 E 441197. Kyseinen kuoppa oli epämääräisen muotonsa ja muuhun ympäristöön nähden poikkeavan aluskasvillisuuden perusteella suhteellisen tuore.

Pohjoisempana, Kiimingin keskusta-alueella maankäyttö on ollut niin laajaa Kuusamontien varressa, ettei vanhoja kulttuurikerroksia ole käytännössä voinut säilyä. Kiiminkijoen

varteen on paikannettu edelleen asutetulle kohdalle historiallisen ajan talonpaikka Ukkola (tämän raportin kohde 6 kappaleessa 6), jota ei tarkastettu maastossa.

Nykyisen koulun pohjoispuolinen niemenkärki siltojen molemmiin puolin tutkittiin maastossa. Kiiminkijoen varresta, niemen pohjoisosasta havaittiin betonisia rakenteita: vuoden 2012 ilmakuvassa (Historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna-palvelu) näkyvän pienen rakennuksen perustus (N 7223486 E 443139), betonikaivo (N 7223463 E 443129) sekä betonitolppa (N 7223449 E 443138). Rakenteet ovat moderneja.

Teiden eteläpuolelta, mäen korkeimmalta kohdalta havaittiin luonnonkivillä täytetty lohkoviiperustus (N 7223377 E 443143). Kyseinen rakennus on vuoden 1947 ilmakuvassa. Kohdalla ei ole vanhemmilla käytössä olleilla 1700–1800-lukujen kartoilla rakennuksia, joten todennäköisesti 1900-luvulle ajoittuvalle, modernille rakenteelle ei ehdoteta mitään statusta.

Sillat Kiiminkijoen varsilla tarkastettiin, eikä havaittu merkkejä vanhoista rakenteista. Vanhimman sillan osia ovat muuratut paasikivet 1900-luvulta yhdessä silloista: N 7223414 E 443095.

Kiiminkijoen pohjoispuoliset osat on käsitelty VE0+ kappaleessa.

VE2 ja VE3

VE2 tielinjat noudattavat suurimmaksi osin samoja reittejä. Suurin muutos niissä Kuusamontiehen on uusi päätieväylä nykyisen länsipuolelle kaukaisimmillaan noin 600 metrin päässä. Ko. tielinja irtautuisi Kuusamontiestä Korvenkylässä Mursikankaan pohjoispuolella, etenisi yrityskylän, Välikylän länsipuolisten ojitettujen suoalueiden, Laukkukankaan ja Savulammen läpi. Tielinja kulkee Isokankaan eteläpuolisten ojitettujen suoalueiden läpi ja liittyisi taas Kuusamontiehen Jäälinjärven pohjoispäässä.

Maasto suunnitellulla tielinjalla on Parsiaismaantien kohdalla tasaista ojitettua soista koviheikköä. Tielinja on suunniteltu kulkemaan

Kankaat Laukkukankaan ja Laitatien luoteispuolelta kuljettiin maastossa. Kuopat koordinaateissa N 7218907 E 437295 ja N 7218878 E 437306 ovat hiekanottoon liittyviä. Maasto Laukkukankaalla on osittain tiheikköistä koivutaimikkoa, Vitsakankaantien eteläpuolella

Noin 150 m päässä suunnitelluista tielinjoista sijaitseva tunnettu kiinteä muinaisjäännös Oulu Matosuo (tämän raportin kohde 1 kappa-leessa 6) tarkastettiin ja sen havaittiin olevan ennallaan.

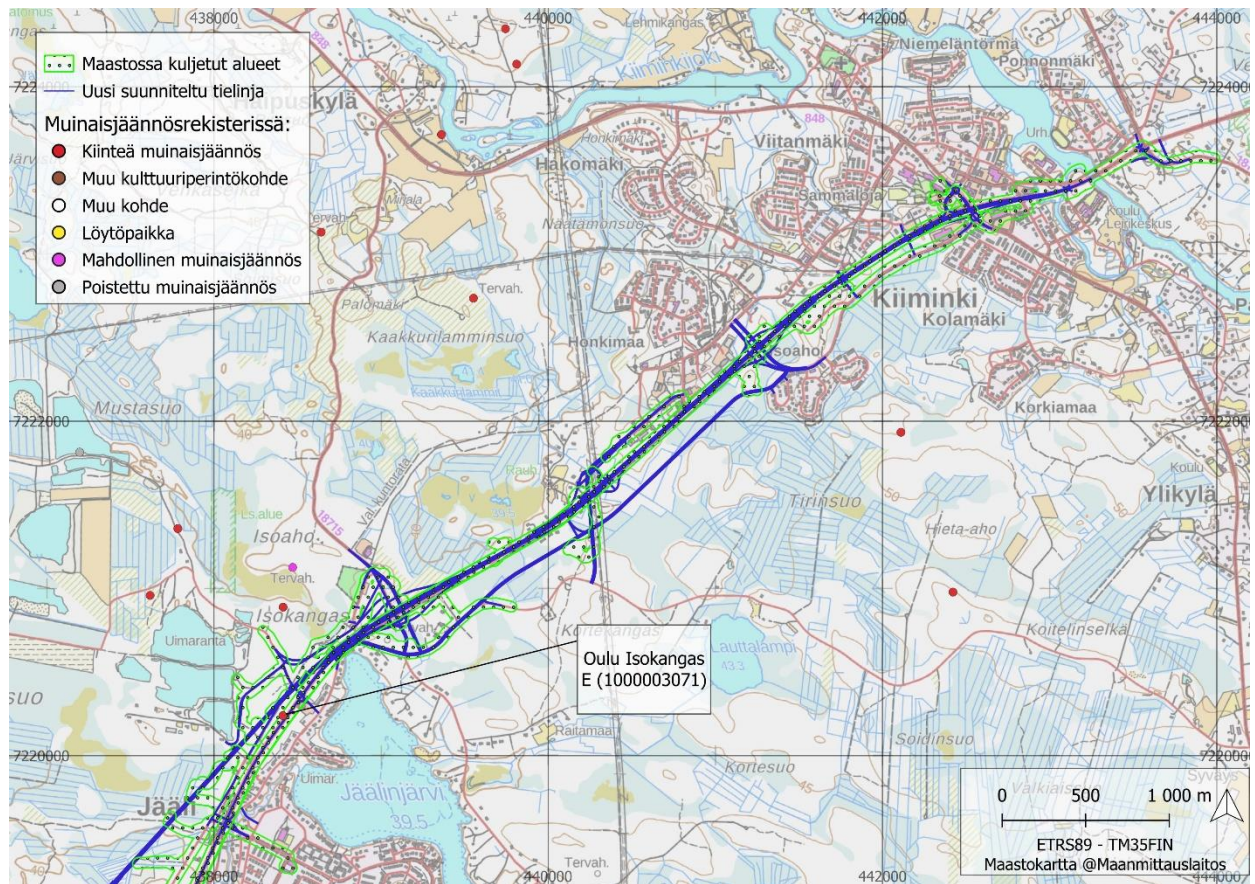
Maasto aina Isokankaalle saakka on laakeaa, pääosin korkeustasoilta alle 40 m mpy ojitet-
tua suota tai soista kosteaa tiheää metsämaas-
toa. Olosuhteet muinaisjäännösten kannalta
ovat kehnot.

Muilta osin VE2 ja VE3 suunnitelmien mukaiset maastonkohdat on käsitelty aiemmissa kappaleissa.

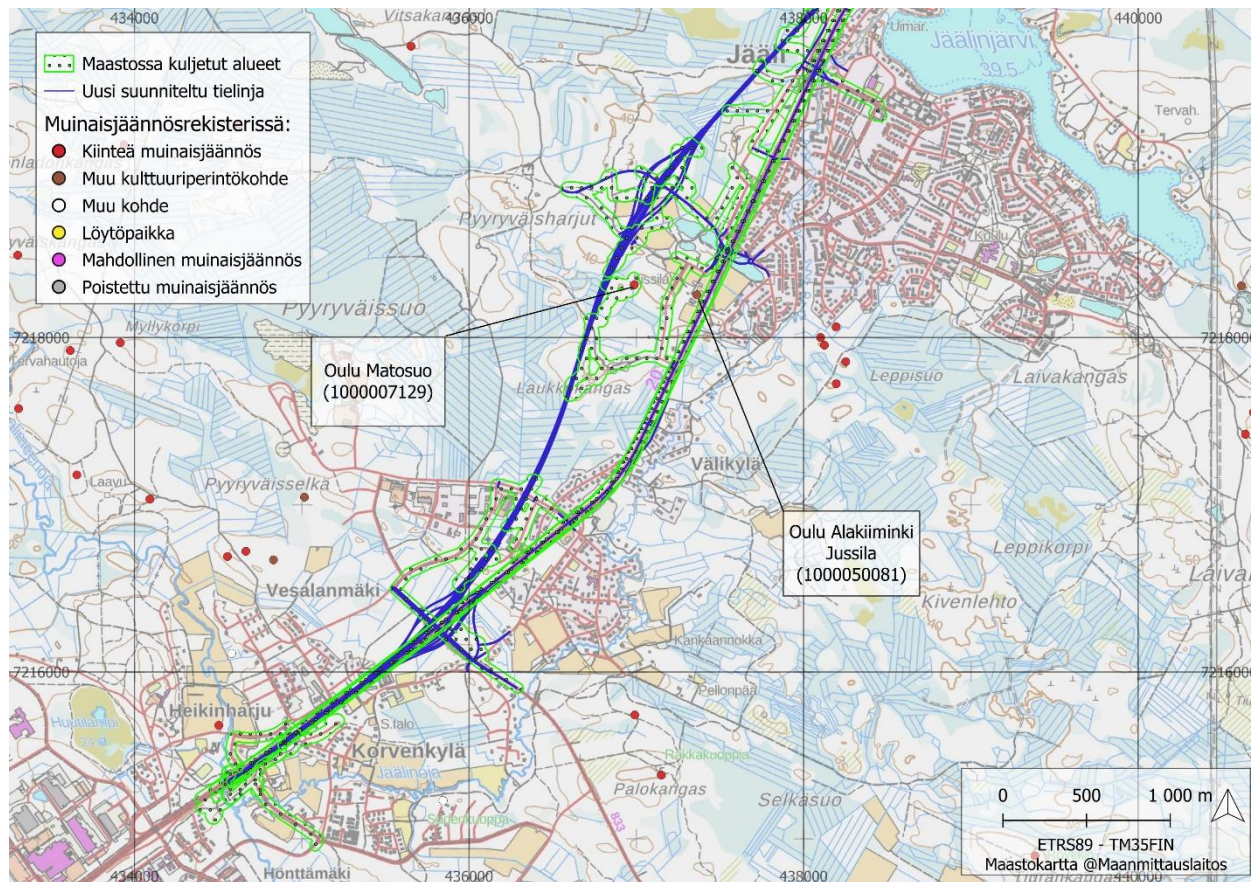

Kuva 8. Kaikki inventoinnin kohteet sekä muut havainnot.

MAANALA

Kuva 9. Pohjoisosan maastossa kuljetut reitit sekä ennestään tunnetut kohteet.

Kuva 10. Eteläosan maastossa kuljetut reitit sekä ennestään tunnetut kohteet.

Taulukko 1. Uudet kohteet ja ennestään tunnetut kohteet taulukossa.

Nro*	Nimi	Tyyppi	Ajoitus	N	E	Suojelu(ehdotus)**
Uudet kohteet (kappale 6)						
1.	Oulu Rautio	Tervahaudat	Historiallinen	7220689	439036	Kiinteä muinaisjäännös
2.	Oulu Korpelan vanha paikka	Asuinpaikat	Historiallinen	7215423	434599	Muu kulttuuriperintökohde
3.	Oulu Välikangas	Asuinpaikat	Historiallinen	7215747	435152	Muu kulttuuriperintökohde
4.	Oulu Penttilä	Asuinpaikat	Historiallinen	7215942	435319	Muu kulttuuriperintökohde
5.	Oulu Tolppa	Asuinpaikat	Historiallinen	7220616	438988	Muu kulttuuriperintökohde
6.	Oulu Ukkola	Asuinpaikat	Historiallinen	7223440	443047	Muu kulttuuriperintökohde
Ennestään tunnetut kohteet (kappale 7)						
1.	Oulu Matosuo (1000007129)	Tervahaudat	Historiallinen	7218315	436987	Kiinteä muinaisjäännös
2.	Oulu Isokangas E (1000003071)	Pyyntikuopat	Kivikautinen	7220239	438412	Kiinteä muinaisjäännös
3.	Oulu Alakiiminki Jussila (1000050081)	Asuinpaikat	Historiallinen	7218255	437361	Muu kulttuuriperintökohde

*Kohteiden numerointi koskee vain tätä raporttia.

** Tunnettujen kohteiden status on niiden tämänhetkinen status muinaisjäännösrekisterissä.

6. Uudet kohteet

1. Oulu Rautio

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7220689 E 439036

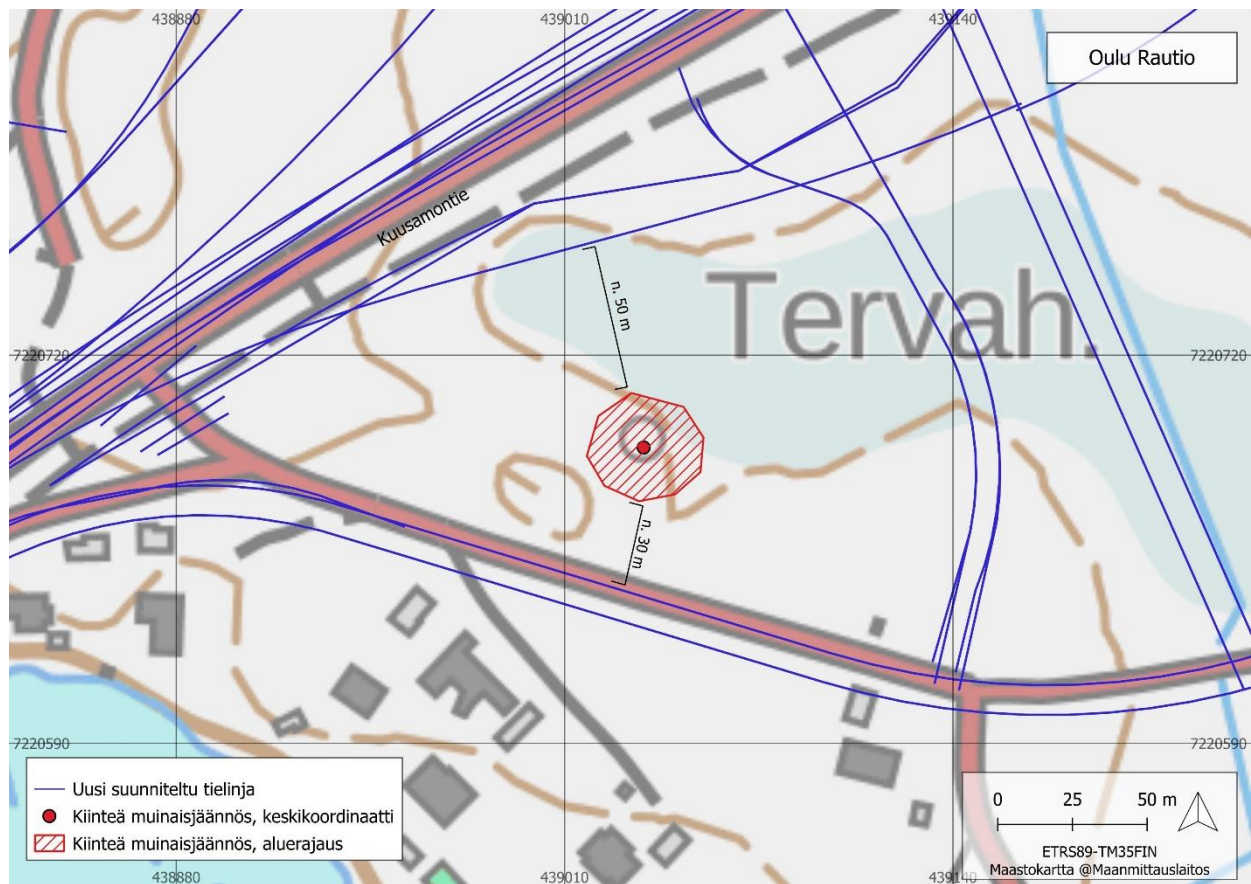
Korkeus: 44 m mpy

Löydöt: –

Kohde sijaitsee Jäälinjärven pohjoispuolella Koitelintien ja Kuusamontien väliin jäävällä kankaalla. Maastokartalle merkitty tervahauta tarkastettiin maastossa 1.4.2024.

Kyseessä on mäntykankaalla, aivan suon reunalla oleva tervahauta, jossa on halssi pohjoiseen suolle päin. Tervahaudan halkaisija on noin 18 m ja syvyys noin 1,5 m. Sen etelävallin läpi kulkee polku, mikä on tasoittanut vallia ko. kohdalta. Vallin sisäreunasta on paljastanut kivokvaksi kovettunut musta pinta, joka lienee valuneen tervan ja pien kovettamaa hiekkaa.

Kohde ehdotetaan rekisteröitävän statuksella kiinteä muinaisjäännös ja sille ehdotetaan aluerajausta.

Kuva 11. Kohteelle Oulu Rautio ehdotettava keskikoordinaatti ja alueraja sekä etäisyys suunniteltuihin tielinjoihin.

Kuva 12. Kohde Oulu Rautio kuvattuna lännestä. Kaira on tervahaudan etelävallin kohdalla.

Kuva 13. tervahaudan paljastunutta sisävallia, joka on täysin kivikovsky kovettunutta.

2. Oulu Korpelan vanha paikka

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7215424 E 434592

Korkeus: 23 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

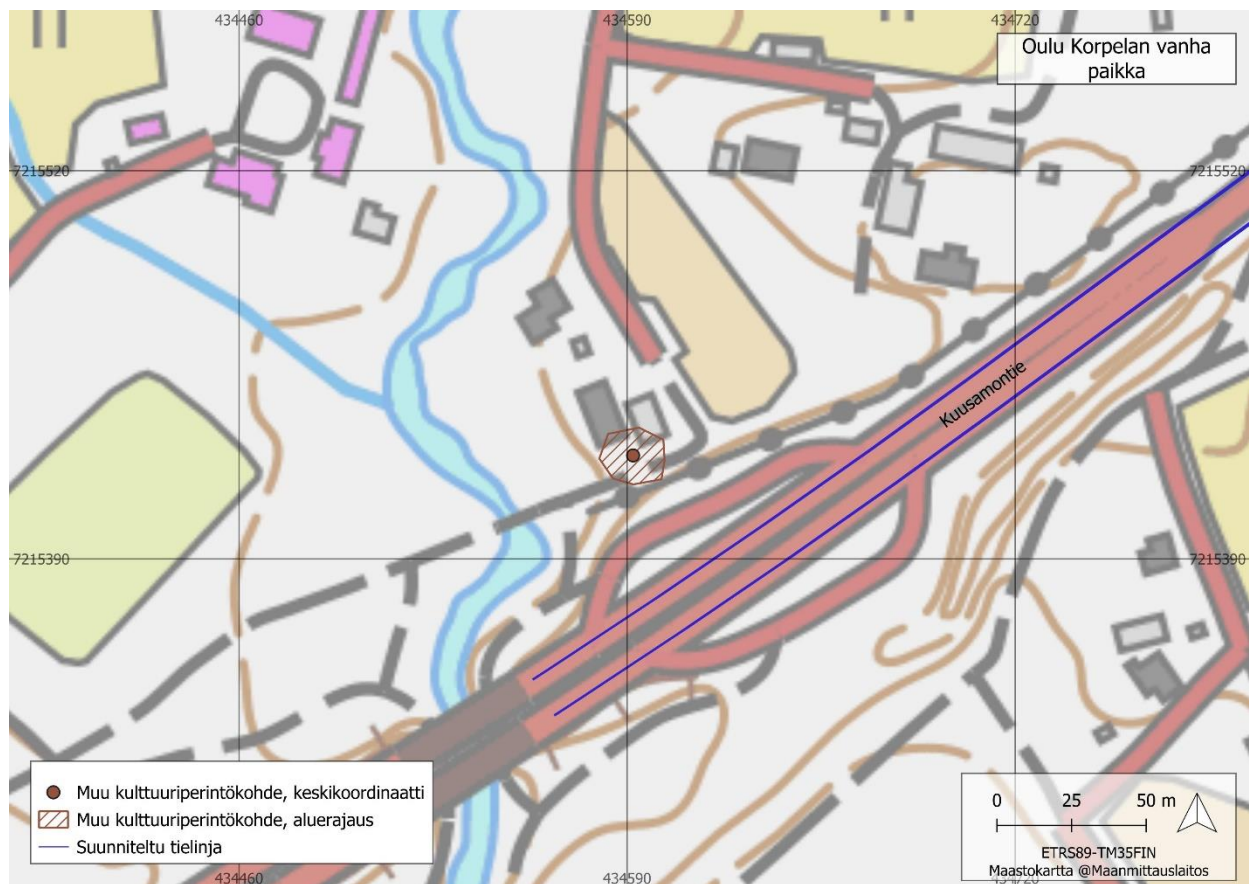
Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kalimeenojan itäpuolella lähellä Kuusamontietä. Kohde paikannettiin asemoiduilta historiallisen ajan kartoilta ja se tarkastettiin maastossa 4.10.2024.

Kohde paikannettiin 1760-luvun kartalta (Melin 1769). Vuoden 1807 isojaon kartalla (Wahlberg 1807) kohdalle ei ole merkitty asutusta. Varhaisimmassa, vuoden 1931 ilmakuvassa, kohta on metsää ilman näkyviä rakennuksia. Vuodesta 1947 lähtien kohta on ollut uudelleen rakennettu ja asutettu. Historiallisten karttojen ja ilmakuvien perusteella nykyinen asutus kohdalla edustaa vähintään kolmatta uutta rakennuskantaa kyseisessä kohdassa.

1769 vuoden kartan perusteella kohde asemoitiin asuttuna olevan rakennuksen kohdalle. Välittömästi pihapiirin eteläpuolelle on tehty asfaltoitu kevyen liikenteen väylä, meluaita sekä Kuusamontien levähdyspaikka. Maan päälle havaittavia, säilyneitä rakenteita ei havaittu.

Kohteelle ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde ja vanhojen karttojen perusteella tehtyä aluerajausta.

Kuva 14. Kohteelle Oulu Korpelan vanha paikka ehdotettava keskikoordinaatti ja aluerajaus.

Kuva 15. Kohteen Oulu Korpelan vanha paikka sijainti kuvassa näkyvän rakennuksen pihapiirissä.

*Kuva 16. Kohteen Oulu Korpelan vanha paikka alueelle on kohdistunut runsaasti maankäyttöä, mm. le-
vähdyspaikkaa ja meluaitaa varten tehty pengerrys.*

3. Oulu Välikangas

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7215747 E 435152

Korkeus: 30 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

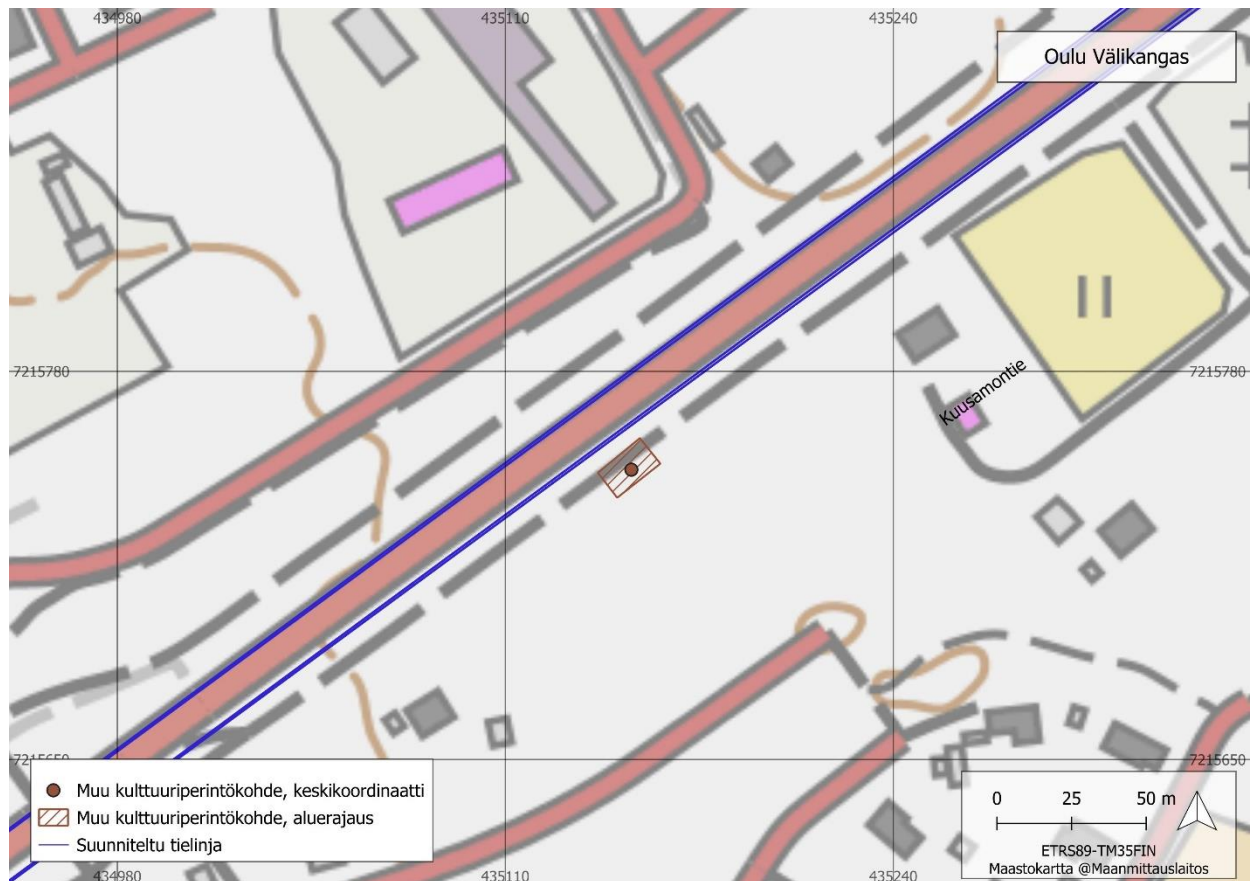
Kohde sijaitsee Kuusamontien varressa, Raja-kuja-nimisen tien päässä Korvenkylässä.

Kohde paikannettiin vuoden 1807 kartalta (Wahlberg 1807). Se on merkitty nimellä Välikangas vuoden 1850 pitäjänkarttaan (3422 06 Oulujoki, 1850). Varhaisemmalla, vuoden 1769 kartalla (Mellin 1769) kohdalla ei ole taloksi tulkittavaa merkintää. Talo rakennuksineen on myös vuoden 1931 ilmakuvassa. Alueella on

ollut useita piharakennuksia päärakennuksen lisäksi. Tilan kaikki rakennukset on purettu vuosien 2000 ja 2007 välillä (Historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna-palvelu).

Kohteelle tehtiin maastokäynti 17.10.2024. Maasto oli kahden mäntymetsän välissä voimakkaasti rehevöitynyttä ja epätasaista. Koordinaateista N 7215716 E 435198 havaittiin osittain maansisäisiä rautaputkia sekä betoniharkkoja ja N 7215707 E 435171 havaittiin maaperäkairalla mahdollista rakennuksen perustusta, mutta mahdollisen rakenteen ollessa täysin maansisäinen ei sen laajuutta pystytty selvittämään. Kyseessä lienee vielä 2000-luvulla asutun pihapiirin jäänteet. Mahdolliset vanhimmat rakenteet asutuksesta ovat todennäköisesti tuhoutuneet viimeistään 2000-luvulla tilan purkamisen sekä kevyenliikenteen väylän ja meluidan rakentamisen myötä.

Kohteelle ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde sekä aluerajausta, joka perustuu vanhoilla kartoilla havaittuihin rakennuksiin.

Kuva 17. Ehdotettava keskikoordinaatti ja aluerajaus kohteelle Oulu Välikangas.

Kuva 18. Kohteen Oulu Välikangas maasto on täysin korkean aluskasvillisuuden peittämää.

Kuva 19. Kuusamontien varressa oli kohteen kohdalla meluaidan rakennus kesken.

4. Oulu Penttilä

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7215942 E 435319

Korkeus: 30 m mpy

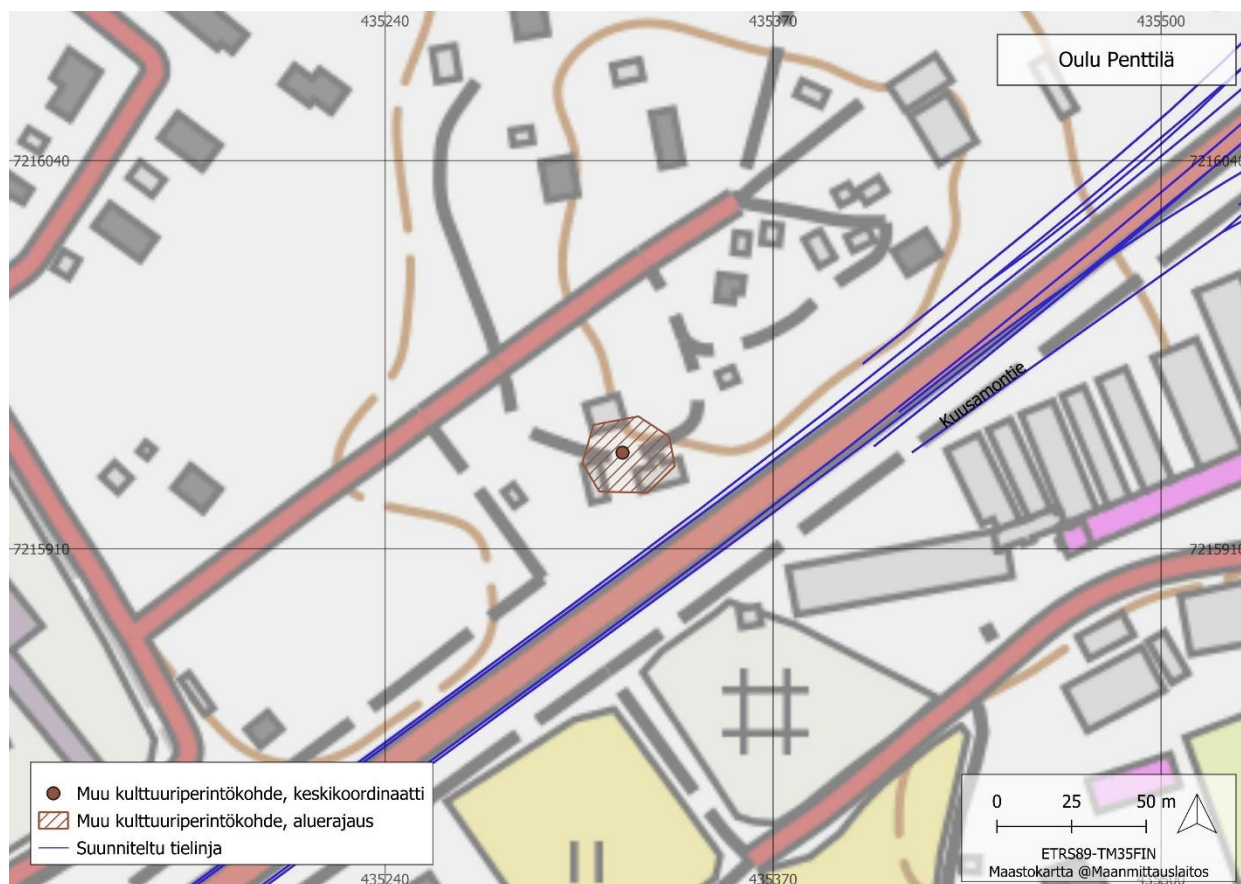
Aiemmat tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kuusamontien luoteispuolella, Korvenkylässä, Penttilä-nimisen tilan kohdalla. Kyseessä on historiallisen ajan asuinpaikka, joka paikallistettiin vuoden 1807 kartalta (Wahlberg 1807) sekä 1850-luvun pitäjänkartalta (3422 06 Oulujoki, 1850). Tila on edelleen käytössä. Käytössä olevien rakennusten kohdalla sijaitsevaa kohdetta ei tarkastettu maastossa.

Kohteelle ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde sekä aluerajausta, joka perustuu vanhoilta kartoilta tehtyihin havaintoihin.

Kuva 20. Kohteelle Oulu Penttilä ehdotettava keskikoordinaatti ja alueraja.

5. Oulu Tolppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7220616 E 438988

Korkeus: 44 m mpy

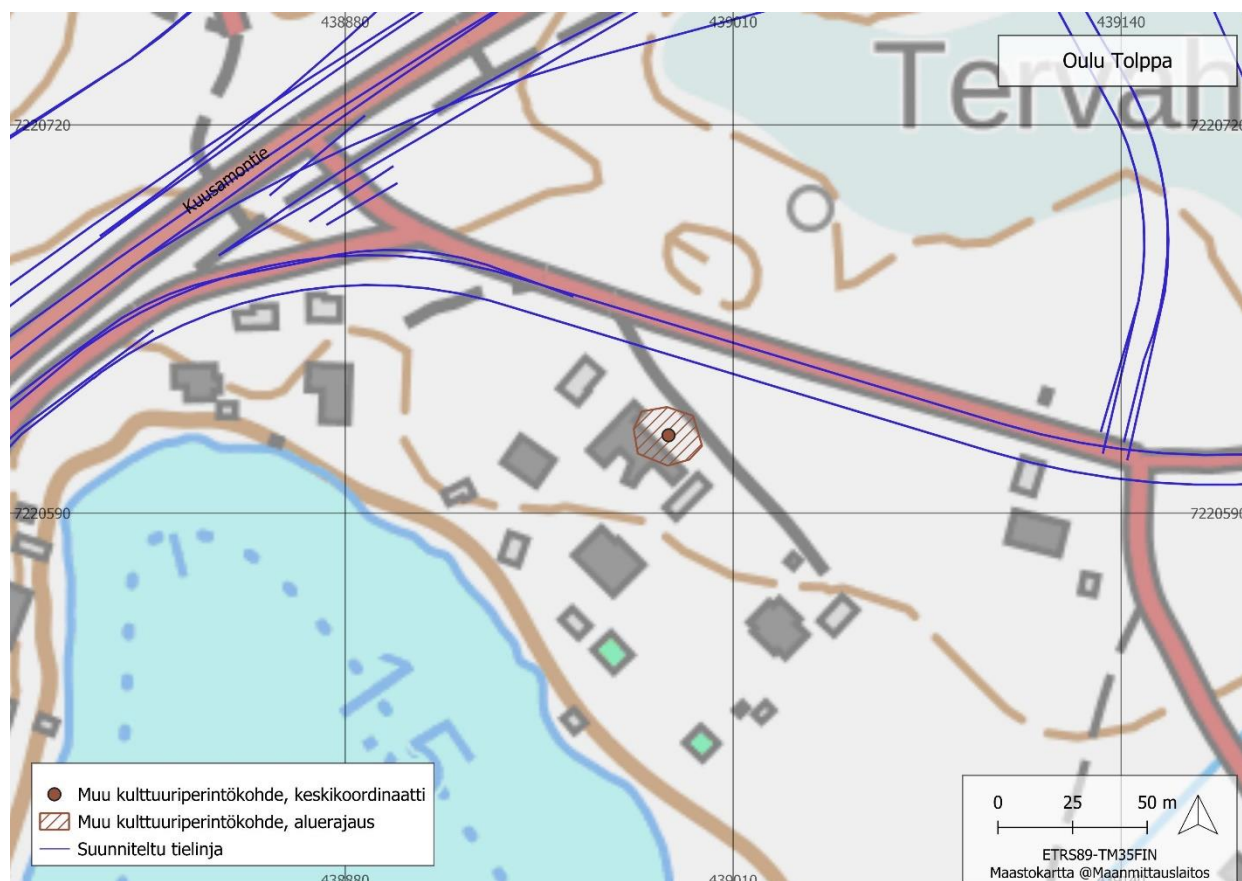
Aiemmat tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Jäälinjärven pohjoisosan koillispuolella, Työryntien lounaispuolella. Se on paikallistettu historiallisten karttojen asemoinnin perusteella. Vuoden 1818 kartalla (Harkkel 1818) kohdalla on sotilastorppa. Taloksi tulkittavia merkkejä ei ole kohdalla aiemmalla 1770 vuoden kartalla (Mellin 1770). Nykyinen rakennuskanta on 2000-luvulta ja korvannut aiemman 1931–1999 ilmakuviissa erottuneen rakennuskannan, joten on epätodennäköistä, että rakenteita 1800-luvun sotilastorpasta on säilynyt. Käytössä olevien rakennusten kohdalla sijaitsevaa kohdetta ei tarkastettu maastossa.

Kohteelle ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde sekä aluerajausta, joka perustuu vanhoilta kartoilta tehtyihin havaintoihin.

Kuva 21. Kohteelle Oulu Tolppa ehdotettava keskikoordinaatti ja alueraja.

6. Oulu Ukkola

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7223440 E 443047

Korkeus: 42 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kiimingin taajama-alueella, Sil-tatien pohjoispuolella ja Raatintien itäpuolella. Kyseessä on historiallisen ajan asuinpaikka, joka paikannettiin vuoden 1770 kartalta (Mel-lin 1770), vuoden 1818 kartalta (Harkkel 1818) sekä vuoden 1846 pitäjänkartalta (3511 07 Kii-minki, 1846).

Kohde ehdotetaan rekisteröitäväksi statuksella muu kulttuuriperintökohde ja sille ehdotetaan keskikoordinaattia ja aluerajausta, joka perus-tuu vanhoilta kartoilta tehtyihin havaintoihin.

Kuva 22. Kohde Oulu Ukkola, jolle ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde.

7. Ennestään tunnetut kohteet

1. Oulu Matosuo (1000007129)

Status: kiinteä muinaisjäänös

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7218315 E 436987

Korkeus: 40 m mpy

Tutkimukset: Tokoi et al. 2023a, inv.; Ylimaunu 2003, inv.

Löydöt: –

Vuoden 2024 löydöt: –

Muinaisjäänösrekisterissä:

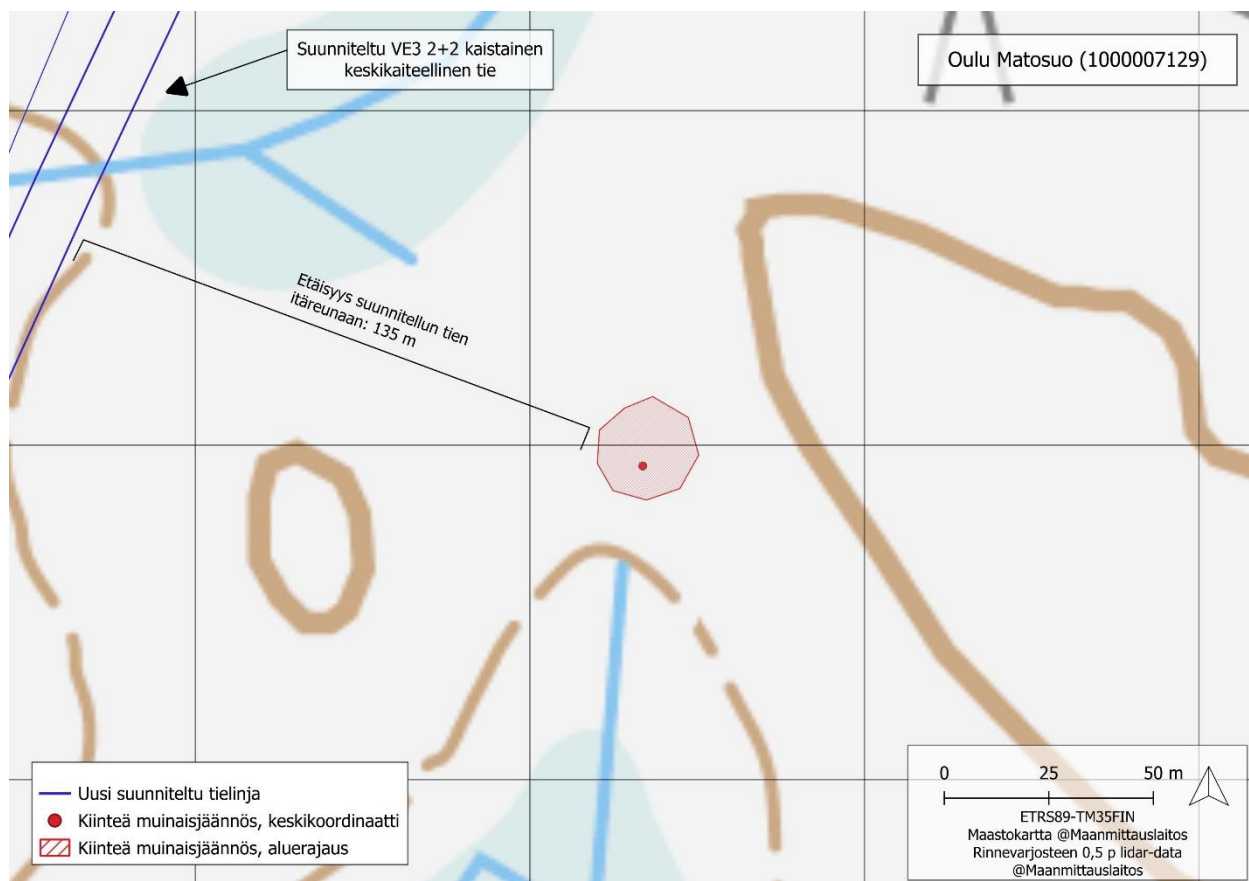
”Tervahauta sijaitsee Matosuo koillispuolella olevan harjanteen luoteispäädysssä.

Tervahauta on muodoltaan pyöreä ja sen halkaisija on 10 m. Syvyyttä haudalla on noin metri. Vallin leveys on 2 m ja ulkopuolelta se on 50 cm korkea. Halssi on kooltaan 2,5 x 2 metriä ja syvyydeltään 1,5 metriä. Juoksutusoja sijaitsee tervahaudan eteläpuolella ja se päättyy nelionmuotoiseen sivuiltaan kaksimetrisen kuoppaan. Kuopan haudanpuoleinen seinämä on kylmämuurattu ja sen alaosaan on jätetty aukko juoksutusojalle. Myös kuopan muilla seinämillä on kylmämuurausta. Tervahaudan ympäristössä on viisi muuta kuopannetta, joiden halkaisija on noin 2m.”

Vuoden 2024 inventointi:

Kohteelle tehtiin tarkastuskäynti 2.10.2024. Kohteen havaittiin olevan ennallaan.

Kohde sijaitsee yli 100 metrin päässä suunnitelluista tielinjoista.

Kuva 26. Kohde Oulu Matosuo sijaitsee yli 100 m päässä suunnitelluista tielinjoista.

Kuva 27. Kohteen Oulu Matosuo luonnonkivistä kylmämuurattu halssinaukko. Etelästä.

Kuva 28. Kohde Oulu Matosuo kuvattuna kaakosta.

2. Oulu Isokangas E (1000003071)

Status: kiinteä muinaisjäännös

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat/pyyntikuopat

Ajoitus: esihistoriallinen

Koordinaatit: N 7220239 E 438412

Korkeus: 42 m mpy

Tutkimukset: Ylimaunu 2003; inv.

Löydöt: –

Vuoden 2024 löydöt: –

Muinaisjäännösrekisterissä:

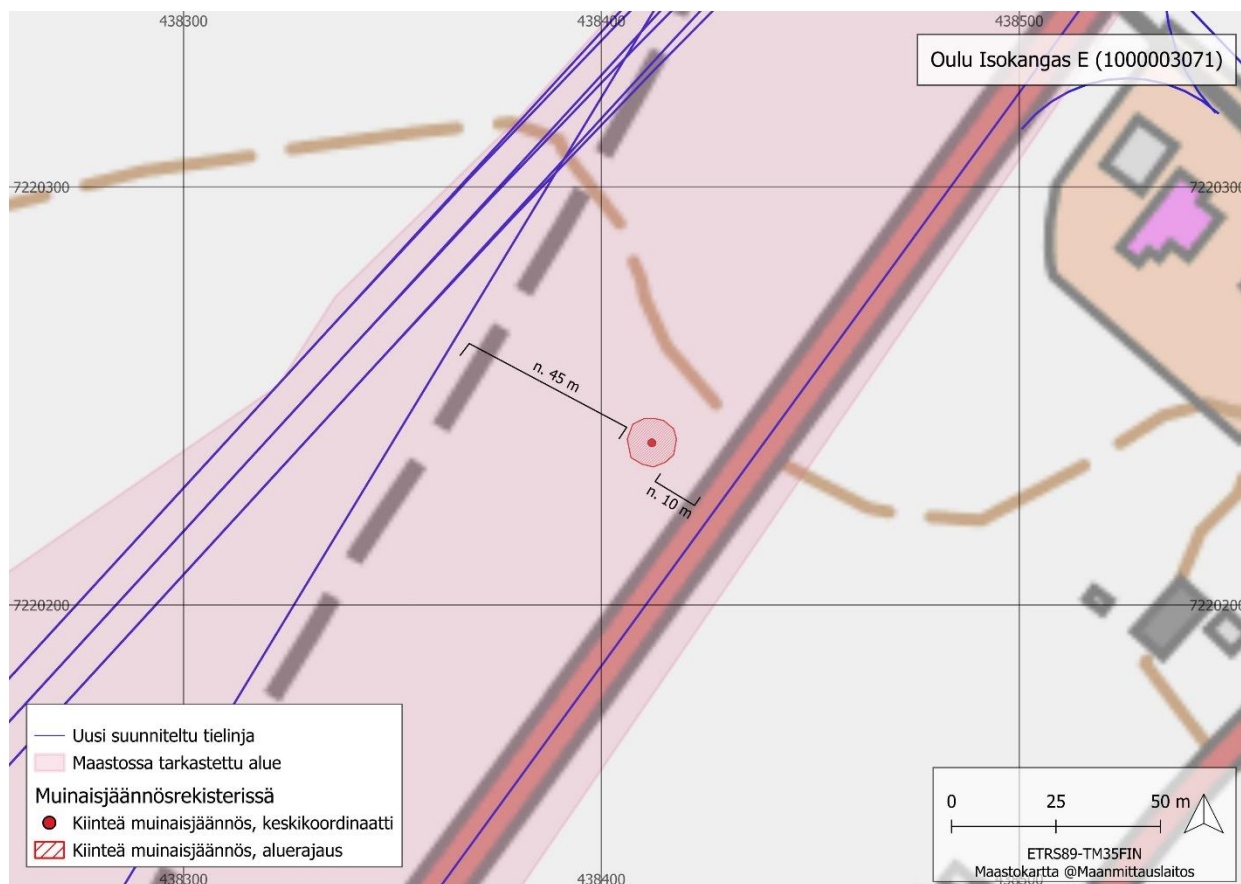
"Kohde sijaitsee Isokankaalla, Kuusamontiestä noin 20 m länteen ja Shell-huoltamosta noin 150 m lounaaseen. Alue on kosteahkoa, melko tasaista mäntykangasta. Paikalla on yksi halkaisijaltaan 1,4 m kokoinen kuoppa, joka on mahdollinen pyyntikuoppa. Kuopan syvyys on 0,4 m."

Vuoden 2024 inventointi:

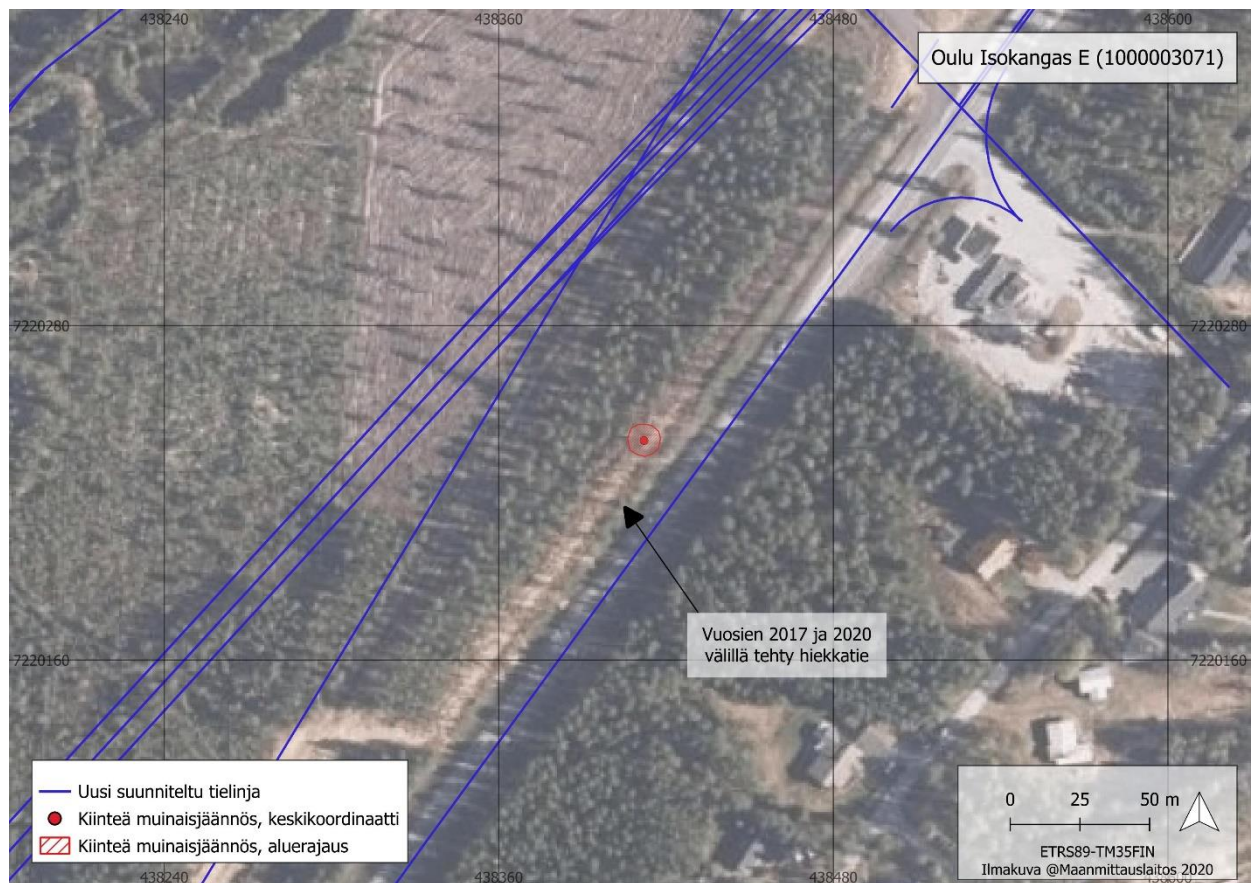
Kohteelle tehtiin maastotarkastus 2.10.2024. Muinaisjäännösrekisterin ja alkuperäisen inventointiraportin (Ylimaunu 2003) mukaisissa koordinaateissa ei ole pyyntikuoppaa. Maanmittauslaitoksen ilmakuvien (Historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna) perusteella kohtaan on tehty vuosien 2017 ja 2020 välillä Kuusamontien suuntainen hiekkatie, jota varten alueella on tapahtunut maanmuokkausta, jossa hiekkaa on mm. ajettu penkereestä tielle.

Kangas tutkittiin noin 100 m leveydeltä Kuusamontiestä yli 300 m pituudelta tien suuntaisesti. Kaikki alueella havaitut kuopat ovat luonnonmuodostelmia tai tuoreita, todennäköisesti hiekanottoon liittyviä koekuoppia. Rikokutumattoman podsolimaannoksen todettiin alkavan noin 30–35 metrin päästä Kuusamontien länsireunasta.

Ehdotamme kohteen kiinteä muinaisjäännös -statuksen poistamista tuhoutuneena muinaisjäännöksenä.

Kuva 29. Kohteen Oulu Isokangas E nykyinen aluerajaus muinaisjäännösrekisterissä.

Kuva 30. Kohde Oulu Isokangas E vuoden 2020 ilmakuvasa.

Kuva 31. Tuhoutuneen kohteen Oulu Isokangas E sijainti maastossa kuvassa (kairan kohdalla).

3. Oulu Alakiiminki Jussila (1000050081)

Status: muu kulttuuriperintökohde

Tyyppi: asuinpaikat/kyläpaikat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7218255 E 437361

Korkeus: 40 m mpy

Tutkimukset: Tokoi et al. 2023c

Löydöt: –

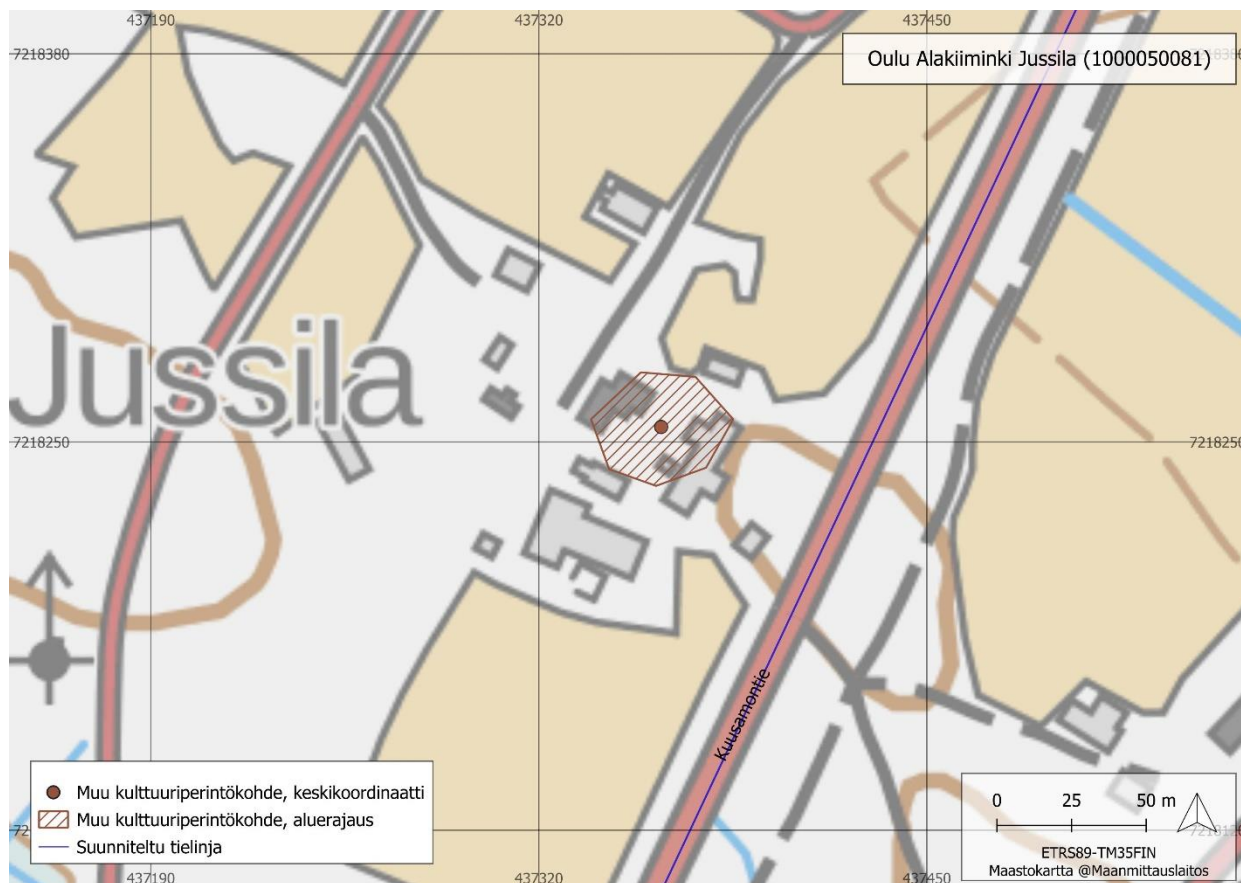
Vuoden 2024 löydöt: –

Muinaisjäännösrekisterissä:

”Vuoden 1768 kartalle merkitty Jussilan uudis-talonpaikka. Tilakeskus on edelleen käytössä.”

Vuoden 2024 inventointi:

Kohdetta ei tarkastettu maastossa. Kohteelle ehdotetaan vanhoilta kartoilta tehtyihin havaintoihin perustuvaa aluerajausta.

Kuva 32. Kohteen Oulu Alakiiminki Jussila sijainti. Kuusamontien mahdollinen laajennus 2+2 kaistaiseksi keskikaiteelliseksi tieksi ei tule vaikuttamaan muun kulttuuriperintökohteen säilyvyyteen. Kohde on historiallisten karttojen asemoinnin perusteella paikannettu nykyisen tilakeskuksen kohdalle ja sille ehdotetaan aluerajausta.

8. Kuvia inventoiduilta tielinjoilta

Kuva 33. Kuusamontie Kalimeenojan pohjoispuolella. Koilliseen.

Kuva 34. Suota yrityskylän laella Välinrinne-tien länsipuolella. Länteen.

Kuva 35. 1900-luvun asutukseen liittyviä kuoppia Kuusamontien varressa Korvenkylässä. Pohjoiseen.

Kuva 36. Kivikkoista ja taimikkoista rinnettä Yritysrinne-tien itäpuolella. Länteen.

Kuva 37. Tiheää, paikoitellen kivikkoista mäntykanasta Mursikankaan pohjoispäässä. Idästä.

Kuva 38. Laakeaa ojitettua suomaastoa Yritysrinne-tien ja Kuusamontien välillä. Etelään.

Kuva 39. Ojitettua suota Yrityspuistontien pohjoispuolella. Koilliseen.

Kuva 40. Laukkukankaan lounaisrinteen taimikoista maastoa. Lounaaseen.

Kuva 41. Laakeaa hiekkamoreenipohjaista kangasta Vitsakankaantien pohjoispuolella, jossa korkeustasot ovat alle 40 m mpy. Länteen.

Kuva 42. Laakeaa kuivaa metsäkangasta Vitsakankaantien pohjoispuolisilla kankailla. Taustalla Savulammen pohjoispuolinen tasainen pelto. Etelään.

Kuva 43. Hiekkamonttu Vitsakankaantien pohjoispuolella. Itään.

Kuva 44. Osittain kivikkoista rinnettä, joka muuttuu suoksi etelässä Vitsakankaantien eteläpuolella. Länteen.

Kuva 45. Kapea harju itä-länsi-suuntainen harjun Painotien länsipuolella havaittiin olevan tiheää soista taimikkkoa. Länteen.

Kuva 46. Laakeaa ja osittain soista mäntykangasta Isokankaalla Kuusamontien länsipuolella. Pohjoiseen.

Kuva 47. Laakeaa ojitettua suota Painotien länsipuolella. Pohjoiseen.

Kuva 48. Kuivaa mäntykangasta Isokankaalla Taikumaantien lounaispuolella. Pohjoiseen.

Kuva 49. Soista, laakeaa ja turvepohjaista mäntymetsää Valimontien länsipuolella. Pohjoiseen.

Kuva 50. Haipuskyläntien pohjoispuolista moreenipohjaista maastoa, jossa on tehty hiljattain metsätöitä. Luoteeseen.

Kuva 51. Laakeaa suomaastoa Koitelintien pohjoispuolella. Pohjoiseen.

Kuva 52. Mäntykangasta Kortekankaan pohjoisosassa. Kaakkoon.

Kuva 53. Kivikkoista mäntykangasta Akkasentien länsipuolella. Taustalla Kuusamontie. Länteen.

Kuva 54. Kuusimetsää Näätämöntien lounaispäässä. Lounaaseen.

Kuva 55. Tiheää pusikkoista maastoa Piltosentien pohjoispuolella sähkölinjalla. Pohjoiseen.

Kuva 56. Kuusamontie Isoahon länsipuolella. Pohjoiseen.

Kuva 57. Isoahon kauttaaltaan kiviseltä mäntykan-
kaalta tarkastettiin useita kuoppakohteita. Luo-
teeseen.

Kuva 58. Yksi Isoahon laella oleva kuoppakohde,
jonka pohjalla, reunoilla ja ympäristössä on vain
kiviä. Koilliseen.

Kuva 59. Isoahon kankaan pohjoisreunan koetus-
kuoppa. Pohjoiseen.

Kuva 60. Kiiminkijoki joen eteläpuolelta. Koilliseen.

Kuva 61. Kuusamontien eteläpuolella havaittu
1900-luvulle ajoittuva rakennuksen perustus Kii-
minkijoen varrella. Kaakkoon.

Kuva 62. Kuusamontietä Kalimeenojan pohjois-
puolella. Lounaaseen.

9. Yhteenveto ja vaikutusarvio

Oulussa,

Tielinjojen inventoinnissa löytyi seitsemän ennestään tuntematonta arkeologista kohdetta. Niistä yhtä, raportin kohdetta 1 kappaleessa 6 (N 7220689 E 439036) ehdotamme kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kyseessä on tervahauta, joka sijaitsee lähimmillään noin 30 metrin päässä suunnitelluista tielinjoista.

Maria Kaasinen
arkeologi, FM

Maanala Oy

Tämän raportin kohteet 2–6 kappaleessa 6 ovat historiallisen ajan asuinpaikkoja, joille ehdotetaan statusta muu kulttuuriperintökohde. Kohteet on paikannettu asemoitujen historiallisten karttojen perusteella rakennetuille kohdille, joten mahdollisten vanhimpien kulttuurikerrosten säilyvyyttä ei ole ollut mahdollista selvittää. Asuinpaikkojen sijaitessa jo rakennetuilla kohdilla ei tielinjahankkeella tule arviomme mukaan olemaan vaikutusta mahdollisten rakenteiden säilymiseen.

Tielinjojen läheisyydestään tunnettiin ennestään kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, jotka tarkastettiin tässä inventoinnissa. Kohde Oulu Matosuo 1000007129, tämän raportin kohde 1 kappaleessa 7 (N 7218315 E 436987), on yli 100 m päässä suunnitelluista VE2 ja VE3 tielinjoista. Se kuitenkin tarkastettiin kohteen ollessa suojeltu muinaisjäännös suunniteltujen tielinjojen väliin jäävällä alueella.

Toinen ennestään tunnettu kiinteä muinaisjäännös, Oulu Isokangas E 1000003071, tämän raportin kohde 2 kappaleessa 7 (N 7220239 E 438412), on pyyntikuoppa, joka todettiin tuhoutuneeksi. Ehdotamme kohteen kiinteä muinaisjäännös -statuksen poistamista.

Lisäksi Kuusamontien varrella, alle 100 metrin päässä, on tunnettu kohde Oulu Alakiiminki Jussila 1000050081, tämän raportin kohde 3 kappaleessa 7 (N 7218255 N 437361). Kyseessä on asutun tilakeskuksen kohdalle paikannettu historiallisen ajan asuinpaikka statuksella muu kulttuuriperintökohde. Tielinjahankkeella ei tule olemaan vaikutusta sen säilyvyyteen.

10. Lähteet

- Alakärppä, J., Ikäheimo, J. & Ojanlatva, E. 1998. Oulun Peurasuo 1997 – myöhäiskivikautisen asuinpainanteen kaivaustutkimus. *Meteli* 15.
- Alakärppä, J. & Ojanlatva, E. 2000. *Oulun Peurasuon myöhäiskivikautinen asuinpaikka*. Pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto.
- Halila, A. 1954. *Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia V. Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi 1721–1775*. Oulu.
- Harkkel, M. 1818. *Charta öfver neder Kimingi bys skog belägen södra sidan af Kimingi by, uti Ijö socken ocg Uleåborgs län*. Kiiminki 1:13, Maanmittauslaitoksen arkisto.
- Ikäheimo, J. 2002. Prehistoric dwelling remains in the lower Oulujoki river valley. Teoksessa: (toim. Ranta, H.) *Huts and houses. Stone age and early metal age buildings in Finland*, s. 129–136. Museovirasto.
- Kumpula, T., Nupponen, P., Salo, E. & Kukkonen, S. 2005. *Kiiminkijokivarsi. Tutkimuskertomus alueen arkeologisesta inventoinnista*. Oulu yliopiston arkeologian oppiaine.
- Mellin, M. 1769. *Geometrisk charta öfver skog och utmark...ängor Ijö socken*. Kiiminki 1:4, Maanmittauslaitoksen arkisto.
- Mellin, M. 1770. *Geometrisk charta öfver skog och utmark ängor Ijö sockn*. Kiiminki 1:5, Maanmittauslaitoksen arkisto.
- Niukkanen, M. 2009. *Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset: tunnistaminen ja suojelu*. Museovirasto.
- Núñez, M. & Okkonen, J. 1999. Environmental background for the rise and fall of villages and megastructures in North Ostrobothnia 4000–2000 cal BC. Teoksessa: (toim. Huurre, M.): *Dig it all*, s. 105–115.
- Nunez, M., Okkonen, J. 2005. Humanizing of north Ostrobothnian landscapes during the 4th and 3rd millenia BC. *Journal of Nordic Archaeological Science* 15: 25–38.
- Ojanlatva, E. & Alakärppä, J. 2002. Interpretation of the Peurasuo house pit in Oulu. Teoksessa: (toim. Ranta, H.) *Huts and houses. Stone age and early metal age buildings in Finland*, s. 109–122. Museovirasto.
- Okkonen, J. 2003. *Jättiläisten hautoja ja hirveitä kiviröykkiöitä – Pohjanmaan muinaisten kivrakennelmien arkeologiaa*. Väitöskirja, Oulun yliopisto.
- Paakkola, J. 2008. Merestä noussut Kiiminki – maiseman erityispiirteet ja luonto. Teoksessa: (toim. Nieminen, A.) *Jokivarren savuista kasvukunnaksi: Kiiminki 150 vuotta*. WS Bookwell Oy, s. 109–120.
- Peruskartta 1953. *Karttalehti 3422 06 Oulujoki*. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1957. *Karttalehti 3511 04 Jäälin kylä*. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1957. *Karttalehti 3511 07 Kiiminki*. Maanmittauslaitos.
- Pitäjänpitkä 1846. *Karttalehti 3511 04+3422 03 Haukipudas*. Pitäjänpitkä. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Pitäjänpitkä 1846. *Karttalehti 3511 04 Kiiminki*. Pitäjänpitkä. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Pitäjänpitkä 1846. *Karttalehti 3511 07 Kiiminki*. Pitäjänpitkä. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Pitäjänpitkä 1846. *Karttalehti 3422 06 Kiiminki*. Pitäjänpitkä. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Pitäjänpitkä 1850. *Karttalehti 3422 06 Oulujoki*. Pitäjänpitkä. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Räsänen, A. 2015. *Rannansiirtyminen Oulun seudulla alkaen 6000 BP GIS-mallinnuksella kuvattuna*. Pro gradu-tutkielma, Oulun yliopisto.
- Sarkkinen, M. 1994. *Kiimingin inventointi 1994*. Pohjois-Pohjanmaan museo.
- Sarkkinen, M. 2003. *Kiiminki Huttukylä. Osayleiskaava-alueen inventointi 2003*. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Sarkkinen, M. 2004. *Kiiminki. Taajaman osayleiskaava-alueen inventointi 2003–2004*. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Tokoi, A., Leinonen, T., Purmonen, A., Laakso, V. 2023a. *Oulu kulttuuriympäristön teemayleiskaavan arkeologinen inventointi 2023. Osa 1: keskeisen kaupunkialueen vanhastaan tunnetut kohteet*. Maanala Oy.

Tokoi, A., Leinonen, T., Purmonen, A., Laakso, V. 2023b. *Oulu kulttuuriympäristön teemayleiskaavan arkeologinen inventointi 2023. Osa 2: muuttuvan maankäytön alueet ja uudet kohteet*. Maanala Oy.

Tokoi, A., Leinonen, T., Purmonen, A., Laakso, V. 2023c. *Oulu kulttuuriympäristön teemayleiskaavan arkeologinen inventointi 2023. Osa 3: jokivarsien historiallisen ajan asuinpaikat*. Maanala Oy.

Vesala, E. 2008. Kiiminki ennen vuotta 1858. Teoksessa: (toim. Nieminen, A.) *Jokivarren savuista kasvukunnaksi: Kiiminki 150 vuotta*. WS Bookwell Oy, s. 19–48.

Wahlberg, G.W. 1807. *Charta öfver...sockens skog och utmark på norra ... Uleåborgs stads skogs skifte*. Oulu 31, Maanmittauslaitoksen arkisto.

Ylimaunu, T. 2004. *Oulun ja Kiimingin Alakylän välisen maantien nro 18709 itäpuolisten alueiden muinaisjäännösten inventointi elokuussa 2003*. Oulun yliopiston arkeologian oppiaine.